

ANDREA RADOMIROVIĆ

ZAŠTO JE NA BALKANU PROBLEM ORGANIZOVATI GEJ PARADU

(JAVNI GOVOR LGBT AKTIVISTA

I PROTIVNIKA PARADE PONOSA)

NEKOPRATA

SADRŽAJ

1. ISTORIJAT PARADE PONOSA U EVROPI	02
2. SRBIJA I LGBT PRAVA	04
2.1. Srbija i odnos prema pravima „drugačijih“	04
2.2. Hronologija događaja gej manifestacija u Srbiji	04
3. HOMOFBIJA NA BALKANU	05
3.1. Odnos prema „Paradi ponosa“ i pravima LGBT populacije u zemljama Balkana	05
3.2. Zašto je problem organizovati gej paradu na Balkanu	07
4. ANALIZA JAVNIH NASTUPA NA TELEVIZIJI POVODOM PARADE PONOSA U SKLADU SA STRATEGIJAMA ŠOPENHAUERA I PASKALA	08
4.1. Javni nastupi LGBT aktivista u Srbiji 2012.	08
4.1.1 Emisija „Veče sa Ivanom Ivanovićem“ (gosti – LGBT aktivisti).....	08
4.1.2 Emisija „U Ringu“ (duel LGBT aktivista i protivnika Parade ponosa)	11
4.1.3 Emisija „Debata“/B92 (Zašto je u Srbiji i regionu problem organizovati gej paradu)	12
5. JAVNI NASTUPI PROTIVNIKA PARADE PONOSA U SRBIJI 2012.	16
5.1. Javni nastupi najviših predstavnika vlasti u Srbiji.....	16
5.1.1 Predsednik Srbije Tomislav Nikolić	16
5.1.2 Predsednik Vlade Srbije i ministar unutrašnjih poslova Ivica Dačić.....	17
5.1.3 Prvi potpredsednik Vlade Srbije Aleksandar Vučić	20
5.1.4 Lider Nove Srbije i ministar za građevinarstvo i urbanizam Velimir Ilić	20
5.1.5 Lider Jedinственe Srbije i gradonačelnik Jagodine Dragan Marković Palma.....	21
5.2. Javni nastupi konzervativne i desničarske opozicije u Srbiji protiv Parade ponosa..	22
5.2.1 Borba „Dveri“ protiv „Globalnog zaGEJvanja“, u svetlu „Umetnosti ubeđivanja“ Bleza Paskala	23
5.2.2 Nastup Vladana Glišića u emisiji „U Centru“ (TV Studio B, voditelj Đorđe Mičić), u svetlu Šopenhauerovih trikova	24
5.2.3 Nastup Bore Đorđevića, rok muzičara i funkcionera DSS-a u emisiji „Pink target“(TV Pink, voditeljka Aleksandra Jeftanović), u svetlu Šopenhauerovih	

6. JAVNI NASTUPI NAJVIŠIH PREDSTAVNIKA SRPSKE PRAVOSLAVNE CRKVE POVODOM PARADE PONOSA	25
6.1. Nastup patrijarha Irineja	26
6.2. Nastup Mitropolita Amfilohija Radovića.....	26
6.3. Drugačiji glasovi u Srpskoj pravoslavnoj crkvi	27
7. JAVNI NASTUPI POLITIČKIH ČINILACA I JAVNIH LIČNOSTI KOJI SU PODRŽALI ODRŽAVANJE PARADE PONOSA U SRBIJI 2012.....	28
7.1 Stranke i političari u Srbiji koji su se javno zalagali za održavanje Parade ponosa.	28
7.1.1 Liberalno-demokratska partija	29
7.1.2 Demokratska stranka	30
7.1.3 Ostale stranke	31
7.1.4 Javne ličnosti	32
8. BUDUĆNOST LGBT POPULACIJE U SRBIJI.....	33
9. LITERATURA.....	36

NEKOPIRATI

1. Istorijat Parade ponosa u Evropi

LGBT (ili GLBT) predstavlja akronim¹ koji se kolektivno odnosi na lezbejski, gej, biseksualno i transeksualno/transrodno orijentisane osobe. Širom sveta, politika vezana za LGBT osobe varira u krajnostima – od smrtnih kazni do priznavanja istopolnih brakova. Odnos u različitim društvima, takođe, ima velike varijacije – od opšteg prihvatanja javnog pokazivanja naklonosti, do potpune diskriminacije u svim oblastima života, poput stanovanja i zapošljavanja. Kao odgovor na masovnu diskriminaciju u mnogim kulturama, LGBT zajednica organizuje parade koje služe za podizanje svesti i ekstenziju LGBT aktivizma.

Prošlo je četrdeset godina od prve Parade ponosa u Evropi, koja je održana u Londonu, jula 1972. godine. U tom periodu, policijska tortura nad gej populacijom bila je gotovo rutinska, sa povremenim racijama u barovima, saunama, parkovima, pa čak i privatnim žurkama. Istopolni parovi mogli su biti uhapšeni zbog držanja za ruke, često su odbijali da ih usluže u restoranima zbog njihovog seksualnog opredeljenja, a pravnog leka nije bilo. Kako bi pružili otpor torturi, LGBT osobe su organizovale paradu sa porukom da su ponosni na svoje seksualno opredeljenje i da žele to javno da pokažu. Ideja za održavanje Parade ponosa u startu je bila kontroverzna jer su se mnogi plašili da priznaju svoju homoseksualnost. Mali broj onih odvažnih (sedam stotina) izašao je na ulicu, javno priznao svoju seksualnu orijentaciju, i počeo da se bori za svoja prava. Nakon prve parade, čak i oni koji nisu bili njeni svedoci, postali su spremni da se priključe gej aktivizmu. Parade ponosa su postale važan deo modernog LGBT pokreta. “*Christopher Street Day*” (CSD) naziv je koji se odnosi na gej parade u Nemačkoj i Švajcarskoj. Oni su ovaj dan nazvali po istoimenoj ulici u kojoj je održana prva gej parada u svetu (Njujork). Berlin se smatra vodećim gradom u Evropi po toleranciji i priznavanju prava LGBT zajednice. Prva gej parada u Berlinu održana je 1979. godine pod nazivom “*Christopher Street Day*”, a nakon nje Parade ponosa su počele da zaista dobijaju jednu novu dimenziju. U mnogim državama, gej parade se nazivaju po imenu grada u kome se održavaju – “*London pride*”, “*Amsterdam pride*”, itd... U zemljama u kojima su LGBT osobe dobile prava koja su zahtevale, gde je strogo zabranjen bilo kakav vid diskriminacije (to su pretežno zemlje članice EU), ove parade počinju da podsećaju na

¹ Akronim – skraćena sastavljena od početnih slova ili slogova nekog naziva od više reči

karnevale i gube svoj politički smisao. Međutim, u zemljama gde društvena klima nije zrela za organizovanje ovakve manifestacije, problemi su i dalje prisutni, a Parade ponosa imaju jednu svrhu – da LGBT osobe ostvare svoj cilj, i da se izборе za prava za koja se zalažu.

LGBT populacija se bori za svoja prava, kako u Evropi, tako i u celom svetu. U nekim zemljama kao što su Britanija, Nemačka, Švajcarska, itd... naišli su na relativno pozitivan odnos javnosti, brzo su se izborili za ravnopravnost i oslobodili se diskriminacije. U ovim zemljama redovno se održavaju manifestacije posvećene LGBT populaciji i one se smatraju vodećim zemljama po pitanju tolerancije u Evropi. S druge strane, zemlje sa balkanskog poluostrva manje su sklone toleranciji i čvrsto se drže svojih načela i stavova koji ne podržavaju LGBT osobe kada je u pitanju otvoreno iskazivanje homoseksualnog opredeljenja. Postavlja se pitanje: Da li je diskriminacija gej populacije u ovim zemljama posledica komunizma, verskih ubeđenja, patrijarhalnog vaspitanja, ili nečeg četvrtog? Da li postoji način da se u Srbiji i zemljama regiona, sa sličnim kulturnim i verskim nasleđem održi mirna Parada ponosa?

NEKOPRATI

2. Srbija i LGBT prava

2.1 Srbija i odnos prema pravima "drugačijih"

U septembru 2012. godine, novoizabrani premijer Srbije zabranio je Paradu ponosa. On je tvrdio da je osamdeset posto srpskog stanovništva protiv gej manifestacija, i upozorio na rizik i huligansko ponašanje koje bi se dogodilo na ulicama Beograda. Održana je samo jedna javna Parada ponosa 2010. godine koja je bila obeležena nizom incidenata od strane desničarskih huligana, uprkos jakom policijskom obezbeđenju. U Beogradu je 2011. godine, takode održana ulična manifestacija, koja je prošla relativno mirno, ako se izuzmu dobacivanja građana i stvaranje atmosfere straha za same učesnike parade. Dok neki tvrde da su vlasti kapitulirale pred huliganima zabranom Parade ponosa, mnogi u Srbiji su srećni što su „tradicionalne vrednosti“ pobedile.

2.2 Hronologija događaja gej manifestacija u Srbiji

Prvi pokušaj organizovanja Parade ponosa u Srbiji bio je 30. jula 2001. godine. Možemo reći da je ovaj događaj bio završen pre nego što je počeo. Organizatori parade nisu pregovarali ni sa političarima, ni sa policijom pre odluke o njenom održavanju. Čim su učesnici gej parade počeli da se okupljaju, desničarske grupacije su brutalno napale učesnike, pa je ovaj skup bio nasilno prekinut kada su protivnici Parade ozbiljno povredili nekoliko učesnika i policajaca. Sveštenik Žarko Gavrilović bio je na čelu desničarskih organizacija koje su napadale LGBT aktiviste, među kojima su se najviše isticali navijači Crvene Zvezde i Rada, kao i pripadnici nacionalističkog pokreta Obraz.

Drugi pokušaj da se održi Parada 2009. godine imao je sličan ishod. Srpski parlament je u martu 2009. godine izglasao Zakon protiv diskriminacije, koji zabranjuje, između ostalog, diskriminaciju na osnovu seksualne orijentacije.² Mnogi su verovali da je to dovoljno da bi se u Srbiji organizovala mirna Parada ponosa. Međutim, pretnje ultradesničara počele su da bivaju sve intenzivnije. Beograd je bio izlepljen plakatima „Krv će se Beogradom liti, gej parade neće biti“ i grafitima „Čekamo vas“. Organizacija Obraz ponovo je imala najveći udeo u ovim

² „Zakon protiv diskriminacije“ B92.net (februar 2009.)

http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2009&mm=02&dd=21&nav_category=12&nav_id=346270
(pristupljeno 24. 10. 2012.)

aktivnostima. Zbog pretnji LGBT aktivistima od strane organizacija koje su bile protiv održavanja Parade ponosa, policija je donela odluku da se okupljanje premesti na drugu lokaciju iz bezbednosnih razloga. Ta odluka dovela je do otkazivanja Parade.

Prva, donekle, uspešna Parada ponosa održana je 2010. godine. Učesnika je bilo oko hiljadu, a policajaca koji su ih štitili pet puta više. Uprkos takvom ambijentu, pripadnici LGBT zajednice uspeali su da održe svoju paradu. Kao što se moglo očekivati, bilo je incidenata – huligani, pripadnici desničarskih pokreta i ostali protivnici parade kamenovali su organe reda i učesnike. Povređeno je više od sto četrdeset ljudi, a dve stotine je uhapšeno. Hiljade policajaca su blokirali ulice, neprestano dolazeći u sukob sa ruljom koja je pokušavala da se probije kroz bezbednosne kordone. Načinjena je i ogromna materijalna šteta.

Uz osvrt na Paradu ponosa 2010. godine, vlasti u Srbiji su 2012. zabranile održavanje iste, uz objašnjenje da postoji velika opasnost od nasilja. Srpska policija je zabranila beogradsku Paradu ponosa, navodeći kao razlog zabrinutost za bezbednost, ali i pod uticajem Srpske pravoslavne crkve. Prošlogodišnja parada takođe je bila zabranjena od strane vlasti. Mnogi strani mediji su pisali o ovoj odluci, a pojedini državnici je osuđivali, navodeći da bi održavanje ovogodišnje Parade ponosa bila jedna vrsta testa za Srbiju po pitanju tolerancije i borbe protiv diskriminacije, što je, uostalom, veoma važno za jednu zemlju koja je kandidat za ulazak u Evropsku Uniju.

3. Homofobija na Balkanu

3.1 Odnos prema "Paradi ponosa" i pravima LGBT populacije u zemljama Balkana

Homofobija (*Homophobia*) – “Mržnja, strah, neprijateljstvo i odvratnost prema ženama i muškarcima koji vole osobe istog spola . Homofobija je politički termin koji je ravan rasizmu ili seksizmu (mržnja prema ženama, odnosno muškarcima).”³

“Homofobija (od grč. *homós* koja znači isti, jednako i *phóbos* koja znači strah) je iracionalan strah, mržnja, predrasude ili diskriminacija prema osobama homoseksualne orijentacije i uključujući osobe koje su tako percipirane.”⁴

Pitanje slobode okupljanja LGBT osoba aktuelizovano je u različitim zemljama jugoistočne Evrope. Velika prepreka predstavlja otvoreno pokazivanje homofobije od strane verskih fundamentalista, ultranacionalista i neonacističkih pokreta. U ovim zemljama, parade za prava LGBT populacije često su kao epilog imale nasilje. Tokom prve parade ponosa u Bugarskoj 2008. godine, ekstremisti su bacali „molotovljeve koktele”⁵ na demonstrante. Nakon nekoliko napada na gej populaciju u Podgorici, 2011. godine Parada ponosa je otkazana. Prvi napad dogodio se u toku koncerta jedne hrvatske grupe, kada je suzavac bačen na gomilu ljudi. Taj koncert je bio održan povodom obeležavanja Svetskog dana protiv homofobije. Drugi napad dogodio se nakon koncerta, kada je grupa protivnika Parade napala dva LGBT aktivista. Prvu paradu ponosa u Splitu, 2011. obeležili su huligani bacajući kamenje i flaše, pokazujući na taj način šta misle o gej populaciji. Ovogodišnja Parada je prošla mirno, ali uz pratnju velikih policijskih snaga. Na Balkanu nije neuobičajeno da se termini „homoseksualnost“ i „pedofilija“ koriste kao sinonimi ili kao usko povezani. Na primer, bugarska Nacionalna unija, marginalna nacionalistička stranka, organizovala je debatu na temu: „*Kako ograničiti i pobediti štetu od homoseksualnosti i pedofilije u Bugarskoj?*“, boreći se protiv predstojeće Parade ponosa. Uverenje, održano najviše na Balkanu je da, homoseksualnost ne samo da je neprirodna i perverzna, već je i bolest. Iako je u mnogim zemljama zakon o gej jednakosti na snazi,

³ *Rečnik LGBTIQ pojmova.*

http://www.kontra.hr/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=42&Itemid=56&lang=hr (pristupljeno 24. 10. 2012.)

⁴ *Dvorniković, Vladimir: “Ksenofobija, homofobija i rasizam”;* Angus Young (oktobar 2010.)

<http://angusyong111.wordpress.com/2010/10/17/ksenofobija-homofobija-i-rasizam/> (pristupljeno 24. 10. 2012.)

⁵ Ručno pravljen bomba od zapaljive tečnosti.

homoseksualnost se smatra tabu temom u mnogim balkanskim zemljama, posebno van većih gradova. Kada je hrišćanski kulturološki kod u pitanju, jedan od najvećih problema predstavlja viševjekovni odnos crkve prema homoseksualnosti. Tu vrstu predrasuda najsažetije je izneo Dragan Marković Palma: „*Da je homoseksualnost normalna, u Bibliji bi u raju postojali Adam i Steva, a ne Adam i Eva*“, gostujući u emisiji „Amigi Šou“. ⁶ Pripadnici LGBT zajednice širom Balkana u velikoj meri su marginalizovani, redovno se suočavajući sa predrasudama u njihovim profesionalnim i privatnim životima. Izbegavani su od strane svojih porodica, i stalno su u opasnosti od fizičke torture. Mnogi od njih, upravo zbog straha ne učestvuju u Paradi ponosa. U Albaniji, homoseksualno orijentisane osobe bile su primorane da napuste zemlju ili da se suoče sa stalnim zlostavljanjem i diskriminacijom, kao i siromaštvom usled svoje ekstremne marginalizacije. Mada izgleda da je na Balkanu homobija opšti trend, situacija se donekle razlikuje od zemlje do zemlje. Grci, Rumuni i Bugari su među najhomofobičnijim narodima u Evropi. Uprkos homofobiji, Rumunija je i dalje jedna od retkih zemalja u regionu gde se godišnja LGBT parada održava redovno od 2004. godine. Iako su poslednjih godina učinjeni veliki koraci, poput parada koje su održane u prestonicama nekih zemalja, one nisu dale dalekosežne rezultate po pitanju negativnih stavova javnog mnjenja i visokog nivoa homofobije.

3.2 Zašto je problem organizovati gej paradu na Balkanu

Sudeći po prošlogodišnjem izveštaju evropske komisije (oktobar 2011.) ⁷ najviše netrpeljivosti protiv LGBT osoba, uključujući pretnje i napade, registrovano je u Hrvatskoj, Srbiji i Turskoj. Mnogi su se bavili ovim pitanjem, od specijalizovanih organizacija do internet foruma. Može se reći da se iskristalizovalo mišljenje: Izvor homofobije u narodima na Balkanu potiče prvenstveno zbog vere i velikog procenta veoma religioznih osoba koji tvrde da hrišćanstvo osporava homoseksualnost. Takođe, komunistički režim u zemljama bivše Jugoslavije, kao i period devedesetih godina za koji se smatra da je ostavio velike posledice na stanovništvo, bitni su faktori netolerancije u ovim zemljama. Jaka patrihalna tradicija i heteronorme veoma su doprineli rasprostranjenom mišljenju da je homoseksualnost mentalni

⁶ **Dragan Marković Palma:** „*Nisu homoseksualci, nego pederi.*“ *Vesti-online* (septembar, 2011.) <http://www.vesti-online.com/Vesti/Srbija/166058/Palma-Nisu-homoseksualci-nego-pederi> (pristupljeno 30. 10. 2012.)

⁷ „*New EU accession reports: LGBT rights in South-Eastern Europe, Turkey and Iceland*“; *Intergroup on LGBT rights* (oktobar 2012.) <http://www.lgbt-ep.eu/press-releases/new-eu-accession-reports-lgbt-rights-in-south-eastern-europe-turkey-and-iceland/> (pristupljeno 25. 10. 2012.)

poremećaj, i da se može lečiti. Patrijahalna kultura je oblikovala mentalitet, što Balkan čini teškim za prihvatanje alternativnih seksualnih orijentacija. Društveni i politički lideri uglavnom ćute o temi seksualne orijentacije ili izražavaju negativne stavove, a mediji retko pokrivaju teme vezane za gej i lezbejske zajednice, koje nemaju lidere koji bi artikulirali njihove zahteve u javnosti. Mnogi ljudi širom Balkana prilično su konzervativni (neki čak i šovinistički nastrojeni), dok se u kulturi slepo drže tradicionalnih normi. I mada biti homoseksualac više nije krivično delo u bilo kojoj balkanskoj zemlji, postoji veliki otpor davanju prava gej parovima da, na primer, ozvaniče njihov odnos putem braka. Upoređujući strejt i gej brakove, protivnici gej brakova veruju da bi oni ugrozili temelje tradicionalnog pojma braka između muškarca i žene za reproduktivne svrhe. Na Paradu ponosa generalno se gleda kao na provokaciju ili uvredu prihvaćenih normi društva. Oni se pitaju koja je poenta održavanja gej parada jer, “ni oni, kao strejt orijentisani, nemaju svoje strejt parade”. Pored konzervativnog morala, postoji jak osećaj nacionalizma među različitim balkanskim narodima, koji je znatno povećan od propasti komunizma u Evropi. Sve je to plodno tle da ksenofobični stavovi nađu odgovarajuće mesto u ovim zaostalim, mahom desničarskim sredinama... a naročito u Srbiji, koja je doživela stranu intervenciju na svojoj teritoriji krajem devedesetih. Poznato je da nacionalizam ide ruku pod ruku sa mačizmom⁸, a s obzirom na brojne ratove u ovom regionu, za muškarca je važno da se vidi kao “pravi Srbin” ili “pravi Hrvat”, koji će biti dovoljno hrabar da se bori za svoj narod. Dakle, termin “pravi Srbin” ili “pravi Hrvat” možemo shvatiti kao “pravi čovek”, a iz nekog razloga, homoseksualci imaju tretman ljudi koji nemaju volje za borbu, pa se smatraju kukavicama na koje se niko ne može osloniti. Zato, na Balkanu, biti posmatran kao gej od strane drugog muškarca, predstavlja direktan napad na njegovu muškost i lični ponos. Homofobični grafiti, nalepnice i posteriji koji sadrže krajnje neprijateljske poruke mogu se naći na svakom uglu. Ali ono što je još šokantnije od poruka koje se vide i čuju u regionu je to što, dosta strejt ljudi u tim zemljama smatraju nasilne kontra-demonstrante “dobrim momcima”, a ne LGBT demonstrante, koji se hrabro usuđuju da otvoreno izražavaju fundamentalni deo sopstvenog ličnog identiteta. Svuda na Balkanu postoje veoma glasne desničarske organizacije, koje šire anti-gej retoriku i promovišu negativan odnos prema LGBT osobama. Konstanta optužba prema LGBT aktivizmu je kako njihova promocija “alternativnog života” predstavlja “napad” na

⁸ Mačizam je koncept blizak seksizmu i temelji se na naglašavanju muškosti, to jest osobina koje se smatraju tradicionalno muškima.

porodicu kao stub društva. Sveštenici iz Pravoslavne i Katoličke crkve, kao i druge organizacije povezane sa njima, takođe su izrazili religijski inspirisanu osudu homoseksualnosti i gej parada, braneći tradicionalno porodično okruženje koje je, po njima, ugroženo od strane rastućeg gej aktivizma.

4. Analiza javnih nastupa na televiziji povodom Parade ponosa u skladu sa strategijama Šopenhauera i Paskala

4.1 Javni nastupi LGBT aktivista u Srbiji 2012.

4.1.1. Emisija „Veče sa Ivanom Ivanovićem“ (gosti – LGBT aktivisti)

Popularni voditelj Ivan Ivanović je u svojoj emisiji „Veče sa Ivanom Ivanovićem” ugostio LGBT aktiviste, u oktobru mesecu 2012. godine, kada je vest o zabrani Parade ponosa bila još aktuelna. Ivan Ivanović, kao poznati homofob koji se nikada nije trudio da u svojim emisijama sakrije netoleranciju prema gej populaciji, ugostio je njihove predstavnike, ali je ipak izjavio da se ne slaže sa pojedinim ciljevima LGBT aktivizma. U emisiji su učestvovali Goran Miletić, Boban Stojanović (članovi Organizacionog odbora beogradske Parade ponosa), i Bojana Ivković (studentkinja završne godine prava koja je uzela učešće u organizaciji ovogodišnjeg Parade ponosa). U jednom trenutku, voditelj je komentarisao činjenicu koja se po njemu lako mogla uočiti tokom gostovanja: Da su LGBT aktivisti veoma „agresivni” u svojoj nameti da ubede strejt populaciju u ispravnost svojih stavova. Takođe, metode kojima se služe previše forsiraju javnost da za relativno kratko vreme prihvati nešto što stoji u apsolutnoj suprotnosti sa kulturološkim kodom žitelja Srbije. Blez Paskal je u „Umetnosti ubeđivanja” rekao:

“Umetnost ubeđivanja je u nužnom odnosu sa načinom na koji ljudi prihvataju ono što im se predlaže i stanje stvari u koje želimo da ih ubedimo.”⁹

LGBT aktivisti se očigledno snažno odupiru ovom pravilu koje bi, kada bi ga primenili u svojim aktivnostima, dalo znatno bolje rezultate od trenutno postignutih. Srbija je zemlja koja

⁹ Paskal, Blez: „Umetnost ubeđivanja“; „Službeni glasnik“, Beograd; 2009; str. 7.

teško prihvata promene, Srbi su ljudi koji se grčevito drže svojih načela izgrađenih od ranog detinjstva. I ni jedno od tih načela ne podrazumeva drastične promene i olako prihvatanje “zapadnih” sistema vrednosti. Paskal spominje poslovicu kojom možemo lako okarakterisati srpski mentalitet: “*Ono što ne znamo, ne želimo*”.¹⁰ Iz tog razloga, LGBT populacija bi trebalo da se posveti upoznavanju “onih koji ih ne znaju” sa pozitivnim stranama svog aktivizma i stavovima za koje se zalažu. Umesto toga, oni kategorički odbijaju svaki pokušaj voditelja Ivana Ivanovića da im ukaže na njihove greške, koje su ih dovele do mesta gde se sada nalaze. Na svaku eventualnu zamerku i predlog koji im je ponuđen, oni su nalazili razloge protiv, ne trudeći se da razmisle o ponuđenom. Čvrsto su se držali svog zacrtanog mišljenja, ukazujući samo na loše strane onih koji su protiv njih. Ovde vidimo da, bez obzira na seksualno opredeljenje, srpski mentalitet je isti – i gej i strejt populacija je dosledna svojim principima, i ni jedna ni druga strana ne dozvoljava da ih neko olako promeni. Svaki argument usmeren protiv njihovih stavova trudili su se da pobiju, makar to bilo na sasvim iracionalan način. Sam početak emisije obeležio je njihov zajednički komentar da svi problemi sa kojima se susreću prilikom organizovanja Parade ponosa, njima zapravo nisu problem već da u tome uživaju i da im je to navodno, veoma interesanto. Boban Stojanović je komentarisao lepe roze cipelice pevačice, a voditelju Ivanu Ivanoviću poklonio je roze majicu. Ovo su bili pokušaji da se kroz šalu (ili provokaciju?) LGBT aktivisti ograde od potencijalno neprijatnih komentara, vodeći se politikom “bolje da se sam šalim na svoj račun nego da to rade drugi”. Ovakvo ponašanje bilo je očekivano, i potpuno je razumljivo ako uzmemo u obzir trenutni položaj gej populacije u društvu. Međutim, prosečni gledalac će ove “opaske” doživeti kao čistu provokaciju i zgražavati se nad ponašanjem koje nije za njega normalno i prihvatljivo. (Na pitanje šta misle o otkazivanju ovogodišnje Parade ponosa, odgovor je bio: “*U Srbiji možeš sve da očekuješ*”). Osnovna greška u njihovom izlaganju bilo je potenciranje problema drugih manjina i njihovo upoređivanje sa problemima gej populacije. Navodili su samohrane majke, Rome, male verske zajednice i sebe stavljali u istu poziciju sa njima, braneći se od činjenice koju je voditelj izložio – da oni sebe ne predstavljaju na pravi način, i da ljudi generalno nisu dovoljno upućeni u rad LGBT aktivizma. Manjinske grupe koje su oni naveli većinom ne izazivaju negativne reakcije i zgražavanja od strane najvećeg dela javnosti, te ih velika većina smatra ugroženima. Izjednačavajući sebe sa njima, LGBT aktivisti nisu uspeli da izazovu pozitivnu emotivnu reakciju, već još veće negodovanje i nerazumevanje.

¹⁰ *Ibid*; str. 8.

Nisu se trudili da dokažu ispravnost svojih stavova, nisu insistirali na pozitivnoj strani svog aktivizma, i nisu pokušali da se približe ljudima koji imaju otpor prema njihovim aktivnostima. Žalili su se na uslove u kojima rade i žive, davali loše komentare na račun srpskog mentaliteta, omalovažavali kulturu srpskog naroda, pozivajući se na nerazumevanje, ne pokušavajući da iznesu argumente koji bi doprineli tom razumevanju. Upoređivali su Srbiju sa zemljama u kojima su gej brakovi legalni, usvajanje dece od strane gej parova prihvaćeno, a gej parade dobrodošle. Zapravo, nisu se potrudili da deluju u skladu sa balkanskim načinom funkcionisanja u većinski netolerantnom društvu prema LGBT osobama. Komentari o njihovom nastupu u ovoj emisiji koji se mogu naći na internetu, generalno se zasnivaju na sledećem: Najveća greška je bila izbor predstavnika LGBT aktivista. Oni koji su gostovali u emisiji nisu ih predstavili na pravi način, već su samo doprineli učvršćavanju stereotipa i predrasuda vezanih za gej osobe, što nas dovodi do sledećih zaključaka: *“Ne treba silom uzdizati duh, nategnuto i nametnuto ponašanje ispunjavaju ga glupim nagađanjem kroz neprirodno uzdizanje i taštu i smešnu nadobudnost, umesto čvrstog i poletnog hranjenja”*¹¹ i *“Iste misli nekada sasvim drugačije rastu kod nekog drugog, nego kod svog autora: neplodne u svom prirodnom polju, balgorodne kad su presađene.”*¹²

4.1.2 Emisija „U Ringu“ (duel LGBT aktivista i protivnika Parade ponosa)

U debati su učestvovali predvodnik političke stranke Dveri – Vladan Glišić, bivši košarkaš, rijaliti zvezda i političar – Radovan Raka Radović, jedan od LGBT aktivista – Predrag Azdejkić, kao i čuveni gej aktivista – Boban Stojanović. Ideja ove emisije je nenasilna borba (rečima) između dva para učesnika, koji se zalažu za različite ciljeve. U ovoj emisiji mogao je da se primeti veliki broj trikova kojima su se takmičari služili, kako bi pobili argumente protivnika, koje inače, Artur Šopenhauer navodi u „Erističkoj dijalektici“.

Na komentar LGBT aktiviste da su gej parovi u Srbiji ugroženi i da im pretila opasnost od fizičkog nasilja na svakom koraku, kao i da nemaju zakonska prava kao hetero parovi, protivnik Vladan Glišić je odgovorio: *„Gej parovi nisu ništa više ugroženi od ostalih manjina u Srbiji, čak*

¹¹ Paskal, Blez: „Umetnost ubeđivanja“, „Službeni glasnik“, Beograd; 2009; str. 25.

¹² Ibid; str. 22.

imaju i veće povlastice od njih. Nasilje je problem u ovoj zemlji bez obzira kom delu populacije pripadate, i mnogi problemi se nažalost rešavaju na taj način. Ipak, gej brakovi ne mogu da budu prihvaćeni kao hetero jer srpski moral, kao i zakon, brak definiše kao zajednicu između muškarca i žene. Sve to o čemu pričate može da se reguliše zakonskom regulativom, bez nepotrebnih parada i problema koje pravite svake godine.“ Ovde se prepoznaje Šopenhauerov trik **ignoratio elenchi**: nepoznavanje protivargumenta – „protivnik govori o nečemu drugom od onog što je izloženo, (...) ono što protivnik kaže je istinoto, ali ne stoji u direktnoj, već samo u prividnoj protivrečnosti sa tezom. (...) To je, dakle, direktno pobijanje njegovog pobijanja **per negationem consequentiae** (pobijanjem zaključaka)“¹³

Kada je u “ring“ ušao jedan od učesnika, Radovan Raka Radović, emisija je postala daleko zanimljivija. Prva njegova izjava je bila: „Kažu da homoseksualnost nije bolest jer se ne leči. Pa i rak se ne leči, da li to znači da nije bolest?“ Radović je u konkretnom slučaju upotrebio Šopenhauerov 25. trik: On se odnosi na **apagoge** (Uzmemo protivnikovo tvđenje kao istinito i onda pokazujemo šta iz toga sledi)¹⁴ putem **instance** (Pobijanje opšteg iskaza direktnim dokazivanjem pojedinačnih slučajeva zahvaćenih protivnikovim stavom, na osnovu kojih tvđenje nema važnost, dakle, i samo je pogrešno).¹⁵ – „Samo jedan jedini slučaj kojem izloženi stav ne odgovara treba da se izloži i on pada.“¹⁶

Ovaj učesnik se najviše isticao tokom debate, koristeći argumente protiv LGBT populacije kao što su: “Homoseksualnost nije prirodna, i u životinjskom svetu se zna za pravilo da mužjak i ženka prave neku vrstu zajednice, homoseksualci uništavaju natalitet, dovode do bele kuge u zemlji, oni bi trebalo da se leče i da imaju normalne porodice, žene i porod.“¹⁷ Ove argumente možemo prepoznati kao tipične kod osoba sa Balkana. Pridržavaju se osnovnih načela Biblije i balkanskog kulturološkog koda koje je gotovo nemoguće usmeriti ka nekom drugom pravcu razmišljanja.

¹³ Šopenhauer, Artur: „Eristička dijalektika ili Umeće kako da se uvek bude u pravu objašnjeno u 38 trikova“, „Svetovi“, Novi Sad; 1997; str. 48.

¹⁴ *Ibid*; str. 42.

¹⁵ *Ibid*.

¹⁶ *Ibid*; str. 60.

¹⁷ Radovan Raka Radović, „U Ringu“, voditelj Bojan Nedeljković, TV Pink, 28. septembar 2012. http://www.youtube.com/watch?v=CzkgPGo2tcw&list=PLIo1z0FxuWIXS4CdZ-g974iaE450FaD2E&index=3&feature=plpp_video (pristupljeno 26.10.2012.)

Sve vreme trajanja emisije, Radović se pridržavao Šopenhauerovog 8. trika koji glasi: *“Iznervirati protivnika da pobesni. Jer, u besu nije u stanju da pravilno rasuđuje i uvidi svoju prednost. Do besa ga dovodimo tako što mu otvoreno nanosimo nepravdu, šikaniramo ga i uopšte se nepristojno odnosimo prema njemu.”*¹⁸ Radovan Radović nije odustajao od ovakvog ophođenja prema oponentima, pri čemu je svoje stavove često iznosio povišenim tonom: *“Sram bilo onoga ko je rekao da homoseksualnost nije bolest, oni treba da se leče i da pokušaju da žive kao normalni ljudi. Vi niste društveno korisna grupa. (...) Posle gej parade sledeća je sodomija. (...) Voleo bih da vidim čoveka kad mu sin dovede momka kući ili ćerka devojčicu.”*¹⁹ Međutim, LGBT aktivisti nisu naseli na ove provokacije, kontrolisano su njegove izjave komentarisali time da je takvo razmišljanje čist primitivizam i da oni nastoje da stvore upravo suprotno društvo od takvog kakvo on predstavlja, liberalnije i ne toliko konzervativno.

Tokom cele emisije trajala je anketa za gledaoce koji su SMS-om glasali na pitanje: “Da li su prava gej populacije ugrožena u Srbiji?”. Rezultati su bili sledeći: 58% glasača je odgovorilo potvrdno, a 42% negativno. Međutim, validnost ove ankete treba dovoditi u pitanje jer se ne zna koji glasač je više puta glasao niti koje starosne grupe su većinski glasale. Ova anketa ne može pružiti realnu sliku mišljenja većine građana.

4.1.3 Emisija “Debata” na TV B92 (Zašto je u Srbiji i regionu problem organizovati gej paradu?)

Gosti emisije bili su: borac za ljudska prava Marko Karadžić, pevačica koja je javno podržala gej paradu Jelena Karleuša, psihijatar i profesor Jovan Marić i član Srpske radikalne stranke Aleksandar Martinović. Ivana Konstantinović, voditeljka, pokušavala je da smiri žustre verbalne rasprave, u kojima se pevačica Jelena Karleuša najviše isticala... ali, poprilično bezuspešno. Voditeljka je bila vidno pristrasna prema borcima za gej prava, što je ostavilo loš utisak na neutralnog gledaoca jer ona, kao posrednik između dve sukobljene strane, ne bi trebalo da se opredeljuje. Bezuspešno je pokušavala da nametne njena “pripremljena” pitanja za

¹⁸ Šopenhauer, Artur: „Eristička dijalektika ili Umeće kako da se uvek bude u pravu objašnjeno u 38 trikova“, „Svetovi“, Novi Sad; 1997; str. 51/52.

¹⁹ Radovan Raka Radović, „U Ringu“, voditelj Bojan Nedeljković, TV Pink, 28. septembar 2012. http://www.youtube.com/watch?v=CzkgPGo2tcw&list=PLIo1z0FxuWIXS4CdZ-g974iaE450FaD2E&index=3&feature=plpp_video (pristupljeno 26.10.2012.)

učesnike. Od samog početka, gosti su emisiju gotovo sami vodili, ne obazirući se na uzaludne pokušaje voditeljke da skrene tok rasprave u smeru koji je ona predvidela. Do samog kraja, učesnici su jedno drugom upadali u reč, pri čemu često nisu birali ni reči a ni način na koji će to učiniti. Ovo je za prosečnog gledaoca bila veoma zanimjiva debata, što zbog gostiju, što zbog atmosfere. Napetost je bila gotovo opipljiva a tenzija između gostiju nepodnošljiva, što samo pokazuje da se u Srbiji izuzetno malo govori o ovoj temi, kao nečemu što veoma zanima javnost.

Prvo što se primetilo tokom emisije, jeste greška prof. dr Jovana Marića koji je stručno pokušao da objasni homoseksualnost kao "*varijetet ljudske prirode*" pozivajući se na razna istraživanja, objašnjavajući ih latinskim terminima koji su prosečnom gledaocu nerazumljivi i nezanimljivi. Posle pet minuta neprekidnog slušanja negovog izlaganja gledalac postaje nezainteresovan i naporno mu je da prati tok njegove priče. Potom je nastupila pevačica Jelena Karleuša, prepoznavši odličan trenutak da izjavi: "*Profesor je na žalost profesor koji ne može da odgovori direktno na pitanje i mora da se bavi ovom jako dosadnom demagogijom. Da ste mi Vi profesor, ja ne bih imala poštovanje prema takvim stavovima i sigurno kod Vas ne bih imala prelaznu ocenu. Govorite jezikom koji će svi razumeti. Narod ne razume Vaše komplikovane reči.*"²⁰ Ovom izjavom, pevačica je nesumnjivo dobila dosta "glasova" od tzv. običnog naroda, i odnela pobjedu u ovom delu debate. U ovom slučaju ona je upotrebila Šopenhauerov 28. trik koji glasi: "*Trik se koristi u slučaju gde se obrazovani spore pred neobrazovanim učesnicima.(...) Nevažecom upadicom, u očima slušaoca, protivnika pobijamo utoliko pre ukoliko upadica karikira njegovo tvrđenje. Ljudi su odmah spremni na smeh, a oni koji se smeju na našoj su strani.*"²¹

Jelena Karleuša se poslužila i 32. Šopenhauerovim trikom: „*Protivnikovo tvrđenje upere protiv nas možemo da pobijemo kratkim postupkom, ili bar da ga učinimo sumnjivim dovodeći ga pod neku omraženu kategoriju, ako samo ima neku sličnost ili je na ma koji način s*

²⁰ Jelena Karleuša, "B92 debata: Zašto je na Balkanu problem organizovati gej paradu?", voditeljka Ivana Konstantinović, TV B92, 20. jun 2011.

<http://www.youtube.com/watch?v=0bquDg7EsJc&feature=BFa&list=PLlo1z0FfuWIXS4CdZ-g974iaE45OFaD2E>
(pristupljeno 25.10.2012.)

²¹ Šopenhauer, Artur: „Eristička dijalektika ili Umeće kako da se uvek bude u pravu objašnjeno u 38 trikova“, „Svetovi“, Novi Sad; 1997; (op. cit.) str. 62.

tim u vezi.”²² Posle izalaganja profesora Marića, odlučno je u nekoliko navrata povikala: “*To je dezavuisanje!*”

Voditeljka Ivana Konstantinović postavila je pitanje političaru Aleksandru Martinoviću, protivniku LGBT aktivizma: “*Kako je moguće da silovatelje dece poredite sa ljudima koji nemaju ni jednu drugu želju osim da se bore za onog koga vole, a to nije u pitanju heteroseksualna ljubav?*”²³ Martinović je pokušao da se ogradi od ovog pitanja skretanjem teme, koristeći *mutatio controversiae* (skretanje teme, ukazivanje na druga tvrđenja)²⁴, aludirajući isključivo na samo jedan argument kojim se služio sve vreme: LGBT aktivisti su na poslednjoj paradi imali parolu “Smrt državi!”. Objasnjavao je kako cela situacija nije tako crno-bela i pokušavao da usmeri razgovor na činjenicu da veći deo populacije ne podržava LGBT osobe kao takve. Međutim, voditeljka je prozrela njegovu nameru i koristila se Šopenhauerovim 34. trikom: “*Ako protivnik na neko pitanje ili argument ne da nikakav odgovor, ili se ne izjasni, već protivpitanjem ili indirektnim odgovorom, ili navođenjem nečeg što s predmetom razgovora nema veze, želi da se izvuče ili pređe na neku drugu temu, to je pouzdan znak da smo dirnuli u slabu tačku. (...) Na pomenutoj stvari treba insistirati i ne dati protivniku da skrene razgovor...*”²⁵ Insistirala je na postavljenom pitanju, postavljala ga je iznova, do trenutka kada je gledaocima postalo jasno da Martinović nema odgovarajući odgovor, kao ni argument u svoju odbranu.

Aleksandar Martinović je pokušao da iskoristi *Argumentum ad verecundiam* (argument koji se odnosi na strahopoštovanje)²⁶, navodeći da se mitropolit Amfilohije Radović kategorično izjasnio protiv gej parade, izjednačavajući stav mitropolita sa stavom crkve po tom pitanju. Takođe, sve vreme se koristio prvim Šopenhauerovim trikom, tzv. proširivanjem: “*Izvesti protivnikovo tvrđenje preko granica prirodnog, tumačiti ga što uopštenije, shvatiti ga u što širem*

²² *Ibid*; str. 70/71.

²³ Ivana Konstantinović, “B92 debata: Zašto je na Balkanu problem organizovati gej paradu?”, voditeljka Ivana Konstantinović, TV B92, 20. jun 2011.

<http://www.youtube.com/watch?v=0bquDg7EsJc&feature=BFa&list=PLIo1z0FfxuWIXS4CdZ-g974iaE450FaD2E> (pristupljeno 25.10.2012.)

²⁴ Šopenhauer, Artur: „Eristička dijalektika ili Umeće kako da se uvek bude u pravu objašnjeno u 38 trikova“, „Svetovi“, Novi Sad; 1997; (op. cit.) str. 57.

²⁵ *Ibid*; str. 72.

²⁶ *Ibid*; str. 64 – 69.

*smislu i preterivati, a sopstveno, pak, svoditi u što uži smisao, u što tešnje okvire.*²⁷ Takođe, govorio je o tome kako organizatori Parade svesno stvaraju problem u državi, organizujući jednu takvu manifestaciju, znajući pri tome do kakvih će nereda doći na njoj. Generalno ih je svrstavao u grupu onih koji žele da razaraju državu, uporno se pozivajući na njihovu svest o posledicama koje izazivaju šetnjom, kao i na njihovu čuvenu parolu “*Smrt državi*”.

Pevačica Jelena Karleuša je u jednom momentu iskoristila jedan od najboljih Šopenhauerovih trikova – 35. trik: “*Ukoliko možemo protivniku da predočimo da bi njegov iskaz, ako se prihvati, vidno štetio njegovom interesu, on će veoma brzo odustati od svoje ideje.*”²⁸ Pevačica se obratila političaru Aleksandru Martinoviću rečima: “*Vi, kao političar, želite sve građane ove zemlje za svoje glasače. Zašto Vi pravite diskriminaciju? Vi ovim stavom gubite svoje glasače.*”²⁹

Primećuje se da se, Jelena Karleuša, kao “najglasnija” u ovoj debati, tokom cele emisije uporno služila jednim 36. Šopenhauerovim trikom: “*Zaseni, zapanjiti protivnika besmislenom bujicom reči.*”³⁰

Slogan Parade ponosa u Beogradu 2012.

Izvor: <http://www.seecult.org>

²⁷ *Ibid*; str. 43 – 45.

²⁸ *Ibid*; str. 72/73.

²⁹ Jelena Karleuša, “B92 debata: Zašto je na Balkanu problem organizovati gej paradu?”, voditeljka Ivana Konstantinović, TV B92, 20. jun 2011.

<http://www.youtube.com/watch?v=0bquDg7EsJc&feature=BFa&list=PLl01z0FfuWIXS4CdZ-g974iaE450FaD2E> (pristupljeno 25.10.2012.)

³⁰ Šopenhauer, Šopenhauer, Artur: „Eristička dijalektika ili Umeće kako da se uvek bude u pravu objašnjeno u 38 trikova“; „Svetovi“, Novi Sad; 1997; (op. cit.) str. 74.

Organizacioni odbor "Beograd pride 2012"

Izvor: <http://www.tanjug.rs>

Pevačica Jelena Karleuša, fotografisana ispred zastave LGBT zajednice

Izvor: <http://www.svet.rs>

NEKOPIRATI

5. Javni nastupi protivnika Parade ponosa u Srbiji 2012.

5.1. Javni nastupi najviših predstavnika vlasti u Srbiji

5.1.1. Predsednik Srbije Tomislav Nikolić

U toku predsedničke kampanje, Tomislav Nikolić je govorio na RTS-u, u emisiji “Reč na reč” o LGBT pravima i Paradi ponosa. Na komentar voditelja da političari generalno ne vole da pričaju o tome, ali ga ipak pita o njegovom mišljenju, i kako bi se on, kao budući predsednik ophodio prema problemima LGBT populacije – Tomislav Nikolić je prvo odgovorio negacijom (protivrečnost – Šopenhauerov 23. trik)³¹, rekavši da se on nikada nije bojao da izrazi svoj stav po tom pitanju i da je uvek komentarisao problem LGBT aktivista. Dalje je izjavio: “*To su ljudi koji imaju svoja prava, a ta prava treba da im budu obezbeđena*”³² kao i to da bi on prvi stao na čelo te povorke kada bi postojala opasnost da učesnici budu “premlaćeni”, ali ipak misli da je podrška države dovoljna da oni budu zaštićeni. Po njegovom mišljenju, LGBT aktivisti bi trebalo više da očekuju od ministra policije i predsednika Vlade, a predsednik države je tu samo da iznese svoj stav. Rekao je i da “*na svakoj utakmici postoji opasnost od nasilja, pa predsednik ne ide na svaku utakmicu kako bi sprečio nasilje*”.³³ U ovom slučaju prepoznajemo Šopenhauerov 29. trik – *Diverziju*³⁴. Nakon izjave da bi stao na čelo povorke, shvatio je da bi se taj čin verovatno završio loše po njega, i da bi od njega, kao potencijalno budućeg predsednika, LGBT aktivisti upravo to i očekivali. Nikolić je uspeo da povuče svoju izjavu pričajući o drugim državnim organima koji bi trebalo, pre njega, da se zalažu za LGBT populaciju, uz sve to praveći komparaciju sa neredima na utakmicama.

Naravno, dok su trajali pregovori oko Parade ponosa, predsednik Nikolić se nije izjašnjavao niti javno uticao na bilo koga. Tek kada je Parada ponosa 2012. zabranjena, izjavio je: “*Da Parada ponosa nije zabranjena, ja bih bio na njenom čelu.*”³⁵

³¹ *Ibid*; str. 59.

³² Tomislav Nikolić, “Reč na reč – LGBT prava i Parada ponosa”, voditelj Zoran Stanojević, RTS 1. maj 2012. <http://www.youtube.com/watch?v=acZKJQ0H-vQ> (pristupljeno 27. 10. 2012.)

³³ *Ibid*.

³⁴ *Ibid*; (op. cit.) str. 63/64.

³⁵ Tomislav Nikolić, „Iduće godine neće biti opravdanja za zabranu Parade ponosa“; *Blic online* (oktobar 2012.)

U emisiji “Utisak nedelje” na TV B92, govoreći o zabrani Parade ponosa, predsednik Srbije, Tomislav Nikolić je izjavio da sledeće godine Vlada neće moći, pod izgovorom da je ugrožena bezbednost, zabrani održavanje te manifestacije. Takođe je rekao da bi se on usprotivio zabrani da je ona bila cilj da se diskriminiše LGBT populacija: *“Ova vlada je rovita, krhka, tanka, nije ušla u sve strukture i ne zna ko vlada tužilaštvom ko policijom. Vlada nije imala vremena da pronađe one koji prete silom i da ih izoluje. Ovoj vladi treba vreme. Mislim da već iduće godine neće biti opravdanja da kaže da ne može da spreči da se nešto desi.”*³⁶

Iz ove Nikolićeve izjave možemo zaključiti da je on, kao predsednik veoma malo upućen u aktuelna dešavanja. Dao je odgovor koji šteti njegovom ugledu jer je otvoreno pokazao da se niko u Vladi Srbije nije zalagao, niti bar pokušao da spreči nasilje, kao i to da je vlada apsolutno neorganizovana. Jedan od bitnijih detalja je to što se Nikolić izjasnio tek nakon otkazivanja Parade ponosa: *“Moj stav se nikada neće promeniti, to su ljudi koji se drugačije ponašaju od mene. To nije razlog da budu dikriminisani, ali mi razlog da ih previše hvalim. Treba da im bude omogućeno da pokažu šta žele, ali se za to još nisu stekle prilike.”*³⁷

Predsednik Nikolić je prvo potvrdio svoju izjavu koju je dao u predizbornoj kampanji (da bi stao na čelo Parade), a zatim okrivio vladu pridajući joj epitete koji podsećaju na opisivanje deteta koje nije u stanju ništa da uradi samo ili nije dovoljno zrelo za neki ozbiljan potez u životu. Zatim je dao obećanje o održavanju Parade ponosa sledeće godine. Ponovo je uspeo da ogradi sebe u nastalim problemima, kao i da izbegne rizik od postavljanja daljih pitanja na ovu temu. Želeo je da sebe predstavi narodu Srbije u što boljem svetlu, ne ulazeći u obračun ni sa kim. Njegov cilj je bio pridobijanje simpatija i glasova naroda. Prosečan gledalac je zaključio da je on čovek koji se solidariše, balansira, i pokušava da nađe pravu meru u svemu što radi. Tomislav Nikolić je znao da se obraća populaciji koja je izgubila poverenje u Vladu Srbije, pa se “solidarisao”, kriveći upravo nju za sve probleme. Naravno, on je iskoristio priliku da pruži obećanje o održavanju Parade ponosa sledeće godine, i naglasio da će on biti zaslužan za njeno održavanje. Ove izjave možemo dovesti u vezu sa Paskalovim mislima:

³⁶ *Ibid.*

³⁷ *Ibid.*

“U šta god želimo nekog da ubedimo, treba uzeti u obzir ko je ta osoba, kojoj treba poznavati duh i srce, principe koje priznaje, stvari koje voli.”³⁸; kao i “Mi zapravo verujemo skoro samo u ono što nam se sviđa.”³⁹

5.1.2. Predsednik Vlade Srbije i ministar unutrašnjih poslova Ivica Dačić

Premijer Srbije i ministar unutrašnjih poslova, Ivica Dačić je bio jedan od onih u koje su sve oči bile uperene tokom procesa odlučivanja da li će ove godini biti Parada ponosa ili ne. Od Vlade Srbije i MUP-a zavisila je ta odluka. Međutim, Ivica Dačić, ma koliko se trudio da deluje neutralno i da postupa u skladu sa zakonom, nije mogao da prikrije svoje neslaganje povodom održavanja parada proteklih godina.

Prošle godine, 2011. on je u svojim izjavama ukazivao na daleko veće probleme sa kojima se Srbija suočavala u tom trenutku, kao i na to da Parada ponosa služi samo kao maska kojom se prikrivaju daleko ozbiljniji, politički problemi. On je smatrao da je Parada ponosa manifestacija koja nema veze sa ljudskim pravima, kao i to da ona služi samo da bi se javnosti skrenula pažnja na marginalne stvari i gotovo nebitne probleme u društvu. Slične izjave je davao i ove godine: “O tome ćemo tek razgovarati. Oni to mogu da najavljuju koliko hoće. Ja nisam taj koji radi bezbednosne procene. Bezbednosni rizici su, kao što znate, uvek veoma visoki kada je događaj takvog tipa u pitanju. Ja jesam za zabranu diskriminacije, ali ovde je reč o potpuno bezbednosnim pitanjima, i ne pada mi na pamet da žrtvujem živote ljudi i sa jedne i sa druge strane.”⁴⁰ Sve ovo Dačić je izrekao, rukovodeći se Paskalovim pravilom: “Dokazati sve predloge koji su pomalo magloviti i u njihovom dokazivanju upotrebiti samo veoma očigledne aksiome, ili predloge oko kojih već postoji slaganje ili koji su predstavljeni.”⁴¹

Diplomatski odgovor koji je dao premijer obihvata nekoliko tačaka: a) on je svestan da ljudi u Srbiji žele da budu zaštićeni; b) on se postavio zaštitnički prema svima, pozivajući se na

³⁸ Paskal, Blez: „Umetnost ubedivanja“, „Službeni glasnik“, Beograd; 2009; str. 11.

³⁹ Ibid; str. 8.

⁴⁰ Ivica Dačić, „Kažiprst.“, voditeljka Danica Vučenić, TV B92, septembar 2012.
<http://www.youtube.com/watch?v=Xe6Vbai8btM> (pristupljeno 27. 10. 2012.)

⁴¹ Paskal, Blez: „Umetnost ubedivanja“, „Službeni glasnik“, Beograd; 2009; str. 16.

javni red i mir; c) naravno, ogradio se time što je rekao da je kategorično protiv diskriminacije, d) ogradio se i time što je naglasio da nije sve u njegovoj moći i da on ne odlučuje o proceni bezbednosti. Onome, ko je tada čitao ovu Dačićevu izjavu “između redova”, bilo je jasno da će Parada ponosa biti otkazana. On se, očigledno, vodio još jednim od Paskalovih uputstava : “*Ne pokušavati da pokažete bilo šta što je toliko očigledno samo po sebi da nema ničeg jasnijeg što bi ga dokazalo.*”⁴²

Sličnu izjavu dao je i za vesti TV B92, kada je naglasio da ima zemalja u Evropskoj Uniji gde nema gej parade, ali su ipak članice EU. Temu je prebacio na činjenicu da pored svih problema, Parada ponosa je nebitna, i da ona nikako nije naša “ulaznica” za Evropsku Uniju, te da je takvo viđenje smešno. Desničarske organizacije koje najavljuju neredu na potencijalnoj paradi nazvao je psihopatama. Ovde prepoznamo Šopenhauerov 12. trik koji govori o tome da ako neku reč zamenimo drugom koja nama više odgovara, postizemo željeni efekat, isključivo zbog moći koju sa sobom nose parabole: “*Ono što hoćemo prvo da izložimo unapred ugradimo u reč, u naziv iz kojega, iz čistog analitičkog suda, potom proizlazi ono što smo smerali.*”⁴³

Ivica Dačić je takođe, u ovom izlaganju, izveo i *mutatio controversiae* (Šopenhauerov 18. trik): “*Prelaženje na drugu temu, skretanje pažnje i ukazivanje na druga tvrđenja.*”⁴⁴

Trećeg oktobra, tri dana pred najavljenju Paradu ponosa, Ivica Dačić je objavio da su Vlada Srbije i MUP Srbije doneli odluku da se iz bezbednosnih razloga otkáže šetnja LGT osoba. Ponovo se pozvao na sve argumente koje je već upotrebio, koji su zapravo bili samo uvod u ono što su svi znali da će se dogoditi. Ipak, kako bi prividno izgledalo da je vlast stala na stranu gej populacije, zabranjeni su svi masovni događaji zakazani za šesti oktobar, uključujući i sportske utakmice. Ovaj potez je učinjen krajnje proračunato. Sa jedne strane, protivnici Parade su bili zadovoljni zbog otkazivanja iste, a aktivistima je ukazano poštovanje otkazivanjem i svih drugih manifestacija, kao i argumentom da je sve to urađeno zbog njihove bezbednosti.

Na negodovanje LGBT aktivista i izjave da je ovo poraz države, Ivica Dačić je odgovorio: “*Zabrana ne znači kapitulaciju pred onima koji prete nasiljem*”⁴⁵. Istakao je da je

⁴² *Ibid*; str. 15.

⁴³ Šopenhauer, Artur: „Eristička dijalektika ili Umeće kako da se uvek bude u pravu objašnjeno u 38 trikova“, „Svetovi“, Novi Sad; 1997; (op. cit.) str. 53/54.

⁴⁴ *Ibid*; str. 57.

ovo pobjeda, a ne poraz države, jer će šesti oktobar biti miran dan, a LGBT populacija će svoje manifestacije održati u zatvorenom prostoru. U ovom slučaju premijer je izveo Šopenhauerov 23. trik, koji se poziva na **protivrečnost i prepirku**: “*Možemo da ljutimo protivnika protivurečnostima, da jedno po sebi i u određenim okvirima istinito tvrđenje uzdižemo iznad istine.*”⁴⁶

Ivica Dačić je ove godine pokušao da deluje malo liberalnije u odnosu na prošlu po pitanju Parade ponosa. Međutim, svi nastupi čelnika države nagoveštavali su da će parada biti otkazana, a moglo se zaključiti da je upravo premijer u prvim redovima među onima koji su njeni protivnici. Govorio je da je on za održavanje Parade ponosa, međutim da ipak postoje bezbednosni rizici za to. Govorio je da je protiv diskriminacije, ali je ipak podlegao uticaju desničarskih organizacija. Njegove reči su bile u suprotnosti sa njegovim delima, ali je na kraju uspeo vešto da prikrije tu suprotnost, pozivajući se na argument koje je veoma teško osporiti.

5.1.3. Prvi potpredsednik Vlade Srbije Aleksandar Vučić

Prvi potpredsednik Vlade Srbije Aleksandar Vučić, u emisiji “Kažiprst” na TV B92 odgovarao je na pitanja vezana za gej paradu. Na pitanje kakav će odnos imati prema paradi, pokušao je **mutatio controversiae** (ukazivanje na druga tvrđenja), te je izjavio: “*Shvatio sam da će to biti pitanje za sve predstavnike vlasti, baš kao što to nije bilo pitanje za prethodne predstavnike vlasti. To je pitanje za njih i za one koji žele da održe paradu*”⁴⁷ – nakon čega je voditeljka insistirala na odgovoru, rekavši da te ljude zanima njegov stav. Ogradio se rečima da je “*posao države da obezbedi sigurnost, a da li će, i kakva će procena bezbednosne situacije biti, o tome će se, naravno, odlučivati u skladu sa situacijom.*”⁴⁸ U ovom slučaju Vučić je iskoristio Šopenhauerov 17. trik koji glasi: “*Kada nas protivnik pritiska nekim protivargumentom, često se možemo spasiti finom razlikom, na koju, naravno, nismo prvo mislili, ako stvar ima neko*

⁴⁵ Ivica Dačić, vesti TV B92, oktobar 2012. <http://www.youtube.com/watch?v=792aSS9zXg0> (pristupljeno 27. 10. 2012.)

⁴⁶ Šopenhauer, Artur: „Eristička dijalektika ili Umeće kako da se uvek bude u pravu objašnjeno u 38 trikova“, „Svetovi“, Novi Sad; 1997; str. 59.

⁴⁷ Aleksandar Vučić, „Kažiprst – Prajd“, voditeljka Danica Vučenić, TV B92, septembar 2012. <http://www.youtube.com/watch?v=4REkOr4udho> (pristupljeno 27.10.2012.)

⁴⁸ Aleksandar Vučić, „Kažiprst – Prajd, voditeljka Danica Vučenić, TV B92, septembar 2012. <http://www.youtube.com/watch?v=4REkOr4udho> (pristupljeno 27.10.2012.)

*dvostruko značenje ili dvostruki ishod.*⁴⁹ Nakon toga voditeljka mu se zahvalila na gostovanju, shvativši da neće dobiti odgovor koji očekuje.

5.1.4. Lider Nove Srbije i ministar za građevinarstvo i urbanizam Velimir Ilić

Lider Nove Srbije, Velimir Velja Ilić je jedan od javno deklariranih protivnika održavanja Parade ponosa u Srbiji. On je izjavio: *“Nemamo ništa protiv, neka budu hiperaktivni među sobom”*⁵⁰, kao i to da samo ime Parada ponosa mnogo iritira Srbiju, i upoređivao je homoseksualce sa narkomanima, govoreći da bi oni bili sledeći koji bi održali svoju paradu. *“Ako dozvolimo njima da izađu i paradiraju, onda to isto moramo učiniti i drugim sektama”*⁵¹, rekao je Ilić.

Stranka Velimira Ilića, Nova Srbija, uputila je poruku premijeru da otkáže paradu, i pozvala je pripadnike LGBT populacije da se za svoja prava bore kroz institucije države, a ne organizovanjem parade, koja može ugroziti bezbednost građana, javni red i mir. Nešto oštrij stav o Paradi ponosa Velimir Ilić je izneo 2011. godine, kada je negodovao zbog naziva Parada ponosa. Kao razlog je naveo da je to čista provokacija podmlatka njegove partije koja nosi naziv Ponos. Tom prilikom je tvrdio da u njegovoj stranci nema gejjeva, da su oni za crkvu, pravoslavlje i Srbiju, a protiv Parade ponosa.

Javne nastupe Velimira Velje Ilića možemo uporediti sa nastupima Dragana Markovića Palme. On koristi identičan rečnik u javnom govoru da potencira patrijarhalni moral i srpski kulturološki kod u kome porodica zauzima glavno mesto, pozivajući se na crkvu kao skoro najbitniju instituciju koja se zalaže protiv LGBT aktivizma. Poistovećuje se sa srpskim narodom, ostavljajući utisak da brani volju većine, a sve u cilju poboljšanja svog političkog rejtinga.

⁴⁹ Šopenhauer, Artur: „Eristička dijalektika ili Umeće kako da se uvek bude u pravu objašnjeno u 38 trikova“; „Svetovi“, Novi Sad; 1997; str. 57.

⁵⁰ D. Z. “Saznajemo: Većina ministara protiv gej parade!” *Telegraf* (septembar 2012.) <http://www.telegraf.rs/vesti/341598-saznajemo-vecina-ministara-protiv-gej-parade> (pristupljeno 27.10.2012.)

⁵¹ *Ibid.*

5.1.5. Lider Jedinствene Srbije i gradonačelnik Jagodine Dragan Marković Palma

Poslanik u Skupštini Srbije i gradonačelnik Jagodine, Dragan Marković – Palma, jedan je od najvatrenijih protivnika LGBT aktivizma. Neki ga nazivaju neukim, staromodnim i primitivnim, dok se drugi dive njegovim menadžerskim sposobnostima i požrtvovanošću za dobrobit svog grada. U nekoliko navrata davao je izjave povodom Parade ponosa, kroz šalu izlagao svoje stavove, pričao viceve o gej populaciji i ismevao gej aktiviste. Zalaže se za porodične vrednosti kao temeljne u jednom društvu, bori se protiv bele kuge raznim akcijama i radi na očuvanju tradicije.

U emisiji “Veče sa Ivanom Ivanovićem” Dragan Marković je izjavio: *“To je nešto što ja nikada ne mogu da prihvatim. (...) Zamislite vi dva muškarca sa brkovima koji se ljube u usta. (...) Zamislite da sin mesto snaje dovede zeta u kuću i da to gleda cela familija. (...) Ja znam da Sajam knjiga i Sajam turizma traje šest dana. Nije mi jasno šta će oni da izlažu za tih šest dana. Pa, ja se naježim.”*⁵² Naravno, zasmejavao je publiku svakom drugom rečenicom, a smehom možete naterati i one koji drugačije razmišljaju od vas da promene mišljenje. Izazvao je ovacije u studiju, neprestane aplauze i neprekidni smeh publike.

“Ženidbom žirafa” Dragan Marković Palma poslao je jasnu poruku gej populaciji u Srbiji. On je ispunio svoje obećanje da će oženiti mužjaka žirafe u zoološkom vrtu u Jagodini, i tom prilikom je izjavio: *“To obećanje sam dao jer je bilo najavljeno da će se u Beogradu nešto desiti, neke parade, izložbe, a pošto je poznato da sam ja human čovek i da se zalažem za ljudska prava, a siguran sam da ljudska prava nisu prekršena kod onih koji stalno pričaju kako im neko nešto zabranjuje, obećao sam ženidbu Jovanče, i ispunio.”*⁵³ Ovim gestom je želeo da pokaže svima kako je čak i u životinjskom carstvu “normalno” spojiti mužjaka i ženku. Malo provokativno, stavljajući sebe u ulogu “učitelja”, ponovo je uspeo da komičnom stranom svoje priče pridobije ljude i baci u senku prave probleme LGBT populacije.

⁵² Dragan Marković Palma, „Veče sa Ivanom Ivanovićem“, voditelj Ivan Ivanović, TV B92, 21. 09. 2012. <http://www.youtube.com/watch?v=8aPlpozsbYM> (pristupeljno 26. 10. 2012.)

⁵³ „Palma ‘venčao’ žirafe i poslao poruku gejevima“, “Blic online” (oktobar 2009.) <http://www.blic.rs/Vesti/Srbija/346879/Palma-vencao-zirafe-i-poslao-poruku-gejevima> (pristupljeno 26. 10. 2012.)

Dragan Marković – Palma na
“ženidbi žirafa”

Izvor: <http://www.blic.rs>

Dragan Marković Palma je zatražio od Vlade Srbije da zabrani šetnju, koju je nazvao “Paradom srama”, koja, po njegovim rečima predstavlja udar na porodicu i Srpsku pravoslavnu crkvu. Karakteristična je još jedna njegova izjava: *“Zamolio sam premijera Ivicu Dačića kao čoveka, a ne kao mog koalicionog partnera da ne dozvoli održavanje šetnje zbog bezbednosti građana Srbije i zbog saradnje sa Evropom da ne vraćamo ponovo onu etiketu koju smo imali nekada.”*⁵⁴ U argumentima kao što su: “porodica kao najveća vrednost”, “nepoštovanje Srpske pravoslavne crkve”, “Parada srama”, itd... ponovo prepoznamo Šopenhauerov 30. trik – argument koji se poziva na autoritet opštih predrasuda.

Dragan Marković Palma ne bavi se ozbiljnim debatama i suštinom problema... niti koristi termine koje bi zbunili prosečnog gledaoca. Naprotiv. Sve što on izgovara trudi se da pojednostavi i uprosti. Sve to kao krajnji efekat ima utisak da se poistovećuje sa najširim masama. On se trudi da odaje utisak prosečnog građanina koji se bavi svakodnevnim problemima, da reaguje isto kao ostali, i da ne postavlja barijeru između sebe kao političara i “običnog naroda”. Iz tog razloga, veliki deo populacije mu je naklonjen jer mu je blizak njegov rečnik i stavovi. Što se analize njegovog medijskog nastupa tiče, lako prepoznamo Paskalove misli: *“Izuzetnost bilo koje vrste ne nalazi se u neobičnim i čudnim stvarima. Uzdižemo se da bismo je dostigli, a od nje se udaljavamo: najčešće se treba uniziti.”*⁵⁵ Drugi Paskalov primer,

⁵⁴ Dragan Marković Palma, Nacionalni dnevnik, RTV Pink 02. 10. 2012., <http://www.youtube.com/watch?v=OsCzoiMCR0o> (pristupljeno 26. 10. 2012.)

⁵⁵ Paskal, *Blez: „Umetnost ubedivanja“*; „Službeni glasnik“, Beograd; 2009; str. 24.

koji se itekako odnosi na Palmu, glasi: „*Ono što nema veze ni s našim verovanjima ni s našim zadovoljstvima nam je grozno, lažno i potpuno strano.*“⁵⁶

5.2. Javni nastupi konzervativne i desničarske opozicije u Srbiji protiv Parade ponosa

5.2.1. Borba “Dveri” protiv “Globalnog zaGEJavanje”, u svetlu “Umetnosti ubeđivanja”

Bleza Paskala

Politički gledano, sa stanovišta potencijalnih birača, veoma je promišljen potez stranke “Dveri” što se zalaže protiv Parade ponosa. Time što se zalažu protiv Parade ponosa, “Dveri” se zalažu za tradicionalne vrednosti i moral, te na taj način staju na stranu većinskog, konzervativnog dela populacije u Srbiji. “Dveri” na taj način pokazuju kako je njima „*zaista stalo do srpskog naroda i kulture*“. “Dveri” su organizovale mnoge proteste, konferencije za medije i javno istupali po ovom pitanju. Stranka je čak izdala i knjigu pod nazivom „Globalno zaGEJavanje“. U spomenutoj knjizi govori se o tome da je delovanje LGBT organizacija prožeto totalitarnom i destruktivnom ideologijom, da je reč o „lažnim“ tvrdnjama kako homoseksualnost nije poremećaj, kako su ideolozi homoseksualizma u SAD i EU istovremeno i promoteri pedofilije, itd... Javno i odlučno govorili su o tome kako će se suprotstaviti svim LGBT organizacijama i njihovom delovanju. Oni ne žele da LGBT osobama oduzmu njihova prava kao prava građana, ali se suprotstavljaju njihovom afirmisanju jer ih smatraju neprirodnim delom populacije. U jednom od svojih nastupa, dok su promovisali knjigu „Globalno zaGEJavanje“, izrazili su kategorično i jasno svoj stav: „*Imamo razumevanja za LGBT osobe i za njihove probleme, ali smo apsolutno protiv ideologije homoseksualizma*“.⁵⁷

Blez Paskal u “Umetnosti ubeđivanja” kaže: „*Neke od istina su nužna posledica zajedničkih principa i priznatih istina. U takve istine čoveka je lako ubediti jer, pokazujući odnos u kome se one nalaze a usaglašenim principima, postoji neizbežna nužnost prihvatanja. Takve istine moraju da budu primljene u dušu čim uspemo da ih privežemo sa istinama koje je ona već*

⁵⁶ *Ibid*; str. 10.

⁵⁷ *Branimir Nešić*, Pres konferencija „Dveri“, 13.09.2012.

http://www.youtube.com/watch?v=dwU8gKv8t8A&list=PLIo1z0FfuWIXS4CdZ-g974iaE45OFaD2E&index=6&feature=plpp_video (pristupljeno 26. 10. 2012.)

primila... S druge strane, ono što nema veze sa našim verovanjem ni s našim zadovoljstvom, grozno je, lažno i potpuno strano.”⁵⁸ “Dveri” se očigledno rukovode ovakvim stavom, naglašavajući već prihvaćene društvene norme, patriotizam (u senci nacionalizma) kao najveću vrlinu srpskog društva, pozivajući se na hrišćansku veru i odbacujući sve što je srpskom narodu strano i nemoralno sa aspekta kulture koja je opšteprihvaćena. Predstavници stranke govore ono što njihovi potencijalni glasači žele da čuju, a na taj način dobijaju povratne komentare kao što su “Dveri su prava patriotska organizacija, svaka čast, na sledećim izborima glasam za Dveri.” Slično tvrđenje nam daje i Šopenhauer u 30. triku (*Argumentum ad verecundiam*, odnosno argument koji se odnosi na strahopoštovanje): “Umesto činjenica potrebni su autoriteti po meri protivnikovog znanja. (...) Jer većina misli – ono što je za mnoge tačno, to, kažemo, jeste. Elem, nema te apsurdne misli koju ljudi neće olako prihvatiti, čim nam pođe za rukom da ih ubedimo da je ona opšteprihvaćena.”⁵⁹

5.2.2. Nastup Vladana Glišića u emisiji “U centru” (TV Studio B, voditelj Đorđe Mičić), u svetlu Šopenhauerovih trikova

Na pitanje voditelja zašto “Dveri” osporavaju gej paradu, Vladan Glišić je odgovorio: “Sama gej parada je provokacija, pogotovo tako kako je zamišljena. Pod nazivom ‘Vera, nada, ljubav’ počinje 30. septembra, kada je praznik koji proslavljaju pravoslavni hrišćani. Ona ne pripada nečemu što je ostvarivanje ljudskih prava, i sama gej parada nije manifestacija borbe protiv diskriminacije, već je jedna manifestacija koja se svuda u svetu pretvara u karneval skaradnosti. Na poslednjoj gej paradi ste imali gospodu iz Holandije koji su tamo krivično gonjeni za pedofiliju, koji su bili u prvim redovima, imali ste ministre koji su išli uz transparent ‘Smrt državi’, imali ste vređanje i skaradno dobacivanje monahinjama. Znači ona i u trenutku kada je trebala da bude najpristojnija, pokazala je tri elementa koji govore o tome da ona ima tendenciju da se pretvori u nešto što nema veze sa borbom za ljudska prava.”⁶⁰ Vladan Glišić je, dakle, putem *instance* uspeo da ospori gotovo sve argumente koje LGBT populacija koristi za

⁵⁸ Paskal, Blez: „Umetnost ubedivanja“; „Službeni glasnik“, Beograd; 2009; str. 10.

⁵⁹ *Ibid*; (op. cit.) str. 64 – 69.

⁶⁰ Vladan Glišić, „U Centru“, voditelj Đorđe Mičić, Studio B, 19. 09. 2012.

<http://www.youtube.com/watch?v=HIIUJOXSpl8> (pristupljeno 26.10.2012.)

svoje ciljeve (*“Instanca – pobijanje opšteg iskaza direktnim dokazivanjem pojedinačnih slučajeva zahvaćenih protivnikovim stavom, na osnovu kojih tvđenje nema važnost, dakle, i samo je pogrešno.”*⁶¹) Takođe, u ovoj izjavi prepoznajemo *argumenta ad hominem*, odnosno Šopenhauerov 16. trik: *“U protivnikovom tvđenju moramo da utvrdimo da li je ono možda nekako, čak i samo prividno, protivurečno ma s čim što je ranije rekao ili priznao, ali s načelima neke škole ili sekte koju je on hvalio i prihvatio, ili s delanjem pristalica te sekte, ili čak samo onih lažnih i tobože članova, ili s onim kako on živi i radi.”*⁶²

5.2.3. Nastup Bore Đorđevića, rok muzičara i funkcionera DSS-a u emisiji “Pink target” u svetlu Šopenhauerovih trikova

Bora Đorđević, poznatiji kao Bora Čorba, jedan od najpopularnijih muzičara u Srbiji koji je dugo na muzičkoj sceni izjasnio se povodom održavanja Parade ponosa, u gostovanju u emisiji “Pink target”. Upitno se obraćao jednom od LGBT aktivista, rekavši da ne vidi razlog zašto se to zove Parada ponosa, i citirao staru srpsku oslovicu: *“Čega se pametan stidi, time se budala ponosi”*. Ovde takođe vidimo argument koji se odnosi na opšte prihvaćenu istinu, a kao autoritet se navodi izreka koja je očuvana u srpskom narodu od davnina (Šopenhauerov 30. trik). Ironičnim ponašanjem i provociranjem pokušao je da iznervira protivnika, govoreći da je on, kao roker u odnosu na narodnjake, i kao debeo čovek koji je izložen podsmehu veoma ugrožen i diskriminisan u Srbiji. Na kraju je naveo da on, kao pripadnik ugrožene manjine u Srbiji, ne želi da organizuje rokversku paradu ili paradu debelih, jer u ovoj zemlji ima mnogo bitnijih problema od tih. U ovom argumentu prepoznajemo prvi Šopenhauerov trik, odnosno tzv. *proširivanje*: *“Izvesti protivnikovo tvđenje preko granica prirodnog, tumačiti ga što uopštenije, shvatiti ga u što širem smislu i preterivati, a sopstveno, pak, svoditi u što užu smisao, u što tešnje okvire.”*⁶³

⁶¹ Šopenhauer, Artur: „Eristička dijalektika ili Umeće kako da se uvek bude u pravu objašnjeno u 38 trikova“, „Svetovi“, Novi Sad; 1997; str. 42.

⁶² *Ibid*; str. 64 – 69.

⁶³ *Ibid*; str.43.

6. Javni nastupi najviših predstavnika Srpske pravoslavne crkve povodom Parade ponosa

Srpska pravoslavna crkva snažno se protivi Paradi ponosa, još od vremena kada su počele prve polemike oko održavanja iste. SPC se poziva na kršenje javnog morala i na ugrožavanje hrišćanskih vrednosti. Izjave predstavnika crkve zasnivaju se na suprotstavljanju javnog izražavanja i reklamiranja “devijantne” seksualne orijentacije jer smatra da to vređa prava građana na privatnost i porodični život. Crkva se zalaže za “prirodnu” ljubav (između muškarca i žene), i u tom kontekstu, ona se odlučno protivi organizovanju Parade ponosa. Treba imati u vidu da je najveći broj vernika u Srbiju upravo pravoslavne provenijencije, pa se Crkva vodi Paskalovim iskazom: *“Najprirodniji put prihvatanja dokazane istine je razumevanje, ali ljudi skoro uvek radije veruju, ne zbog dokaza, nego zbog pristajanja.”*⁶⁴

6.1. Nastup patrijarha Irineja

Poglavar Srpske pravoslavne crkve, arhiepiskop pečki, mitropolit beogradsko-karlovački i patrijarh srpski, gospodin Irinej – uputio je pismo predsedniku Vlade Srbije i Ministru unutrašnjih poslova Ivici Dačiću, tražeći da se, pored gej parade, zabrani i bogohulna izložba u Centru za kulturnu dekontaminaciju, u kojoj se u ime navodne borbe za „gej prava“ vređaju najdublja osećanja pravoslavnih hrišćana... ali, i muslimana Srbije. Paradu je nazvao *“tragično-komičnom paradom srama”*. Patrijarh se pozivao na navodna nedela koja bi bila prouzrokovana ovom “Paradom srama”, te je ona i zabranjena. Patrijarh je tvrdio da fotografska izložba “Ecce Homo” švedske umetnice Elizabet Ohlson Vallin duboko uvredljiva. Izložba je, inače, bila deo pratećeg programa “Parade ponosa”. Tom prilikom patrijarh je izjavio: *“Čekam da država odradi svoje, da nadležni reaguju. Ovo je sramota, ovo je strašno, ovo je skandal. Ne znam zaista šta bih još mogao da kažem. Nemamo mi ništa protiv da bilo ko iskazuje svoje stavove, ali da neko na ovaj način blati svoj grad, državu, veru – to je jednostavno sramota. Šta još treba da nam se desi pa da nadležni reaguju?!”*⁶⁵ Patrijarh Irinej je pokušao metodom *indirektnog*

⁶⁴ Paskal, Blez: „Umetnost ubedivanja“; „Službeni glasnik“, Beograd; 2009; str. 7.

⁶⁵ „Patrijarh Irinej: Ovo je strašno!“; „Vesti online“ (septembar, 2012.) <http://www.vesti-online.com/Vesti/Srbija/257803/Patrijarh-Irinej-Ovo-je-strasno> (pristupljeno 09. 11. 2012.)

pobijanja teze da dokaže kako je, iako se veliki broj aktivista zalaže za održavanje Parade ponosa, to apsolutno nemoguće. Metodu indirektnog pobijanja Artur Šopenhauer je formulisao na sledeći način: “*Indirektno pobijanje napada tezu u njenim posledicama, pokazuje da teza ne može biti istinita.*”⁶⁶

6.2. Nastupi Mitropolita Amfilohija Radovića

Mitropolit Srpske pravoslavne crkve u Crnoj Gori Amfilohije Radović 2010. godine, održao je govor o Paradi ponosa, koji su mnogi nazvali “govorom mržnje”. On, kao autoritet za veliki broj ljudi pravoslavne vere, svesno ili nesvesno iskoristio je Šopenhauerov trik br. 30. Kako bi njegove izjave bile što efektnije i da bi sprečio dalji napredak LGBT aktivizma, on se rukovodio sledećim pravilom: “*Umesto činjenica potrebni su autoriteti po meri protivnikovog znanja. (...) Obični ljudi duboko poštuju stručnjake svake vrste.*”⁶⁷

Dan nakon održavanja Parade ponosa 2010. godine, Amfilohije Radović je u okviru verske besede izneo stavove i nezadovoljstvo zbog održane parade. Nasilje je komentarisao na isti nači, kao i u prethodnim javnim nastupima: “*Evo, juče smo gledali kakav je smrad otrovao i zagadio prestoni grad Beograd, strašnji od uranijuma. Najveći smrad sodomski koji je ova savremena civilizacija uzdigla na pedestal božanstva. I vidite, jedno nasilje, nasilje tih obezboženih i nastranih ljudi izazvalo je drugo nasilje.*”⁶⁸ Pa se sad pitaju ko je kriv i tu decu nazivaju huliganima.” U ovom izlaganju možemo videti gorčinu sa kojom je govorio, kao i to da se ne libi reći niti postupaka kojima će se boriti protiv LGBT aktivista. Nastavio je sa pozivanjem na autoritete, opšteprihvaćene istine, i neznanje laika: “*Budite uvereni da je to predskazanje propasti hrišćanskih naroda. Bog će znati kad će udariti svojim bičem i opomenom, ali se to već polako priprema.*”

⁶⁶ Šopenhauer, Artur: „Eristička dijalektika ili Umeće kako da se uvek bude u pravu objašnjeno u 38 trikova“; „Svetovi“, Novi Sad; 1997; str. 41.

⁶⁷ *Ibid*; str. 65.

⁶⁸ „Govor mržnje: Parada kao uranijum“ B92.net (oktobar 2010.)

http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2010&mm=10&dd=14&nav_category=11&nav_id=465324 (pristupljeno 09. 11. 2012.)

6.3. Drugačiji glasovi u Srpskoj pravoslavnoj crkvi

Iako najveći deo predstavnika Srpske pravoslavne crkve ima problem sa priznavanjem LGBT osoba kao ravnopravnih i jednakih strejt populaciji, postoji nekolicina njih čije izjave obećavaju u pogledu tolerancije u budućnosti. U trenutku kada je davao intervju Radovan Bigović je bio prodekan Pravoslavnog Bogoslovskog fakulteta u Beogradu. Za "Blic" je govorio o srpskom društvu, mentalitetu, kulturološkom kodu i političkoj sceni, a između ostalog je rekao da njemu održavanje Parade ponosa liči na prkos prema tradicionalnim vrednostima, i priznao je da ne razume celu poentu parade. Međutim, naglasio je i da bi bez razmišljanja podržao kada bi zaista bilo reči o borbi za slobodu i ravnopravnost: *"Ta populacija ne sme biti izložena nikakvim oblicima nasilja i torture. Za Boga nema izgubljenih i otpisanih ljudi, sem onih koji sami sebe odvoje od Njega. Nema čoveka u kojem je uništen svaki potencijal za dobro. U svakom čoveku treba poštovati njegovo neuništivo ljudsko dostojanstvo."*⁶⁹ Blez Paskal ima slično tvrđenje: *"Nema ničeg običnijeg od dobrih stvari: pitanje je samo kako ih prepoznati; sigurno je da su nam one sasvim prirodne na dohvata ruke, i da ih čak svi znaju – ali ne znamo da ih razlikujemo."*⁷⁰ Takođe, i poglavar Srpske pravoslavne crkve, Irinej (iako na homoseksualno orijentisane osobe gleda kao na grešnike), rekao je da se oštro protivi svakom vidu nasilja: *"Nikakvo nasilje, ma od koga dolazilo, ne može se odobriti. Ako se želi nečemu suprotstaviti, neka to bude bez nasilja. Nisam pristalica nikakvog nasilja u ovom slučaju."*⁷¹

Na pitanje Petra Lazića: *"Koliko vrednosti za koje se zalaže LGBT populacija, ugrožavaju vladajući hrišćanski moral u vremenu u kome živimo?",* Radovan Bigović je u istom intervjuu da odgovor: *"O tom fenomenu treba odgovorno i stručno raspravljati kroz prizmu najnovijih naučnih i teoloških saznanja, bez predrasuda i stereotipa. Možda Bog hoće kroz sve ovo da nam kaže kako se jedino možemo pouzdati u Njega, a ne čak ni u uzvišene tradicionalne moralne norme jer one nestaju pred našim očima neverovatnom brzinom. Ono što je doskora bilo moralno, sada je nemoralno, a važi i obratno – što je bilo nemoralno, sada je moralno!"*⁷² Treba imati u vidu da se za reviziju dogmatski shvaćenog vladajućeg hrišćanskog morala javno

⁶⁹ Petar Lazić: „Nema prečeg posla od dobrih odnosa sa susedima“; „Blic“ (oktobar, 2011.)

⁷⁰ Paskal, Blez: „Umetnost ubeđivanja“; „Službeni glasnik“, Beograd; 2009; str. 24.

⁷¹ „Irinej: Sažaljevam homoseksualce“ Vesti.online (oktobar 2012.) <http://www.vesti-online.com/Vesti/Srbija/258604/Irinej-Sazaljevam-homoseksualce-> (pristupljeno 03.11.2012.)

⁷² Petar Lazić: „Nema prečeg posla od dobrih odnosa sa susedima“; „Blic“ (oktobar, 2011.)

založio bivši dekan Bogoslovskog fakulteta i jedan od najuglednijih ličnosti koje je Srpska pravoslavna crkva imala.

7. Javni nastupi političkih činilaca i javnih ličnosti koji su podržali održavanje Parade ponosa u Srbiji 2012.

Prava LGBT osoba predstavljaju jednu od tema o kojoj se u javnosti proteklih godina sve više diskutuje. Međutim, sama ta prava nisu ono oko čega se pravi problem u Srbiji. Problem je održavanje Parada ponosa, oko koje svake jeseni nastaje polemika koja zaokuplja sve – od političara, preko javnih ličnosti do “običnog naroda”. Predstava koju nam mediji pružaju o spomenutoj paradi utiče na opšte mišljenje građana, a političari nam nameću svoja mišljenja, boreći se u raznim javnim debatama, raspravama, koristeći ih za sopstvene kampanje. Mediji su ove jeseni bili preokupirani Parodom ponosa, taman toliko da su se na svim televizijama ili radijima, gotovo u svakoj emisiji, bez obzira na njihov karakter, vodile diskusije na tu temu.

7.1. Stranke i političari u Srbiji koji su se javno zalagali za održavanje Parade ponosa

Boris Milićević, član Glavnog odbora SPS-a (Socijalistička partija Srbije) jedini je deklarisan gej političar u Srbiji. On je osnivač GSA (Gej strejt alijanse), i jedan od vodećih boraca za prava LGBT populacije. U svim intervjuima otvoreno je govorio o svojoj seksualnosti, kao i o problemima sa kojima se susreće gej populacija: „*Gej pokret u Srbiji se nalazi u prelomnoj tački kada treba iz faze probijanja u javnosti preći u fazu ozbiljnog delovanja.*“⁷³

Žarko Obradović, ministar prosvete i, takođe član SPS, zalaže se protiv homofobije i smatra da Parada ponosa treba da se održava: “*Svaki čovek ima pravo da iskaže svoje posebnosti,*

⁷³ “Milićević: Dačić zna šta radi“ Vesti.online (septembar, 2011.) <http://www.vesti-online.com/Vesti/Srbija/167893/Milicevic-Dacic-zna-sta-radi> (pristupljeno 11. 11. 2012.)

*kakve god da su.*⁷⁴ Takođe je rekao da je pre nekoliko godina lično bio na protestnom maršu u znak podrške LGBT populaciji.

Što se tiče drugačijih glasova u SPS-u, sadašnja ministarka zdravlja i potpredsednica stranke, Slavica Đukić – Dejanović izjavila je: *“Što se mene tiče, ne mislim da gej parada smeta ugledu Srbije. Naprotiv. (...) Ti, koji su ekstremni na jednoj ili na drugoj strani, prosto podgrevaju atmosferu koja nije ugodna i kada je u pitanju gej parada”*⁷⁵

Stranaka, u kojima su se svi jednoglasno slagali o podržavanju Parade ponosa, praktično da i nije bilo. Skoro sve stranke plaše se loše reakcije javnosti u slučaju apsolutnog podržavanja Parade ponosa, kao i pada rejtinga kod potencijalnih glasača jer je svima poznato da je stepen homofobije u Srbiji na visokom nivou. Jedina stranka koja je apsolutno podržala održavanje Parade bila je Liberalno demokratska partija.

7. 1. 1. Liberalno-demokratska partija

Stranka koja se najviše zalagala za prava LGBT populacije, kao i aktivizma istih jeste LDP, na čelu sa Čedomirom Jovanovićem. Lider ove stranke često je potencirao kako je održavanje Parade ponosa velika usluga svima u zemlji, jer se kroz odnos prema toj šetnji može videti kakva je današnja Srbija i koliko smo odmakli kao narod po pitanju tolerancije. Zalagao se za demokratiju, zakon, i prestanak diskriminacije LGBT populacije, govoreći da ako Srbija nastavi sa negativnim stavom, to će biti loše samo po nju. Čedomir Jovanović je, očigledno, pokušao da koristi Šopenhauerov 35. trik: *“Ukoliko možemo protivniku da predočimo da bi njegov iskaz, ako se prihvati, vidno štetio njegovom interesu, on će veoma brzo odustati od svoje ideje.”*⁷⁶

⁷⁴ Tanjug: „Obradović podržao Paradu ponosa“ Akter (septembar 2012.) <http://www.akter.co.rs/27-drutvo/14859-obradovi-podr-ao-paradu-ponosa.html> (pristupljeno 11.11.2012.)

⁷⁵ Dejanović: “Gej parada neće smetati ugledu Srbije, naprotiv.” Blic.oline (septembar 2012.) <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/345128/Dejanovic-Gej-parada-neze-smetati-ugledu-Srbije-naprotiv> (pristupljeno 11.11.2012.)

⁷⁶ Šopenhauer, Artur: „Eristička dijalektika ili Umeće kako da se uvek bude u pravu objašnjeno u 38 trikova“; „Svetovi“, Novi Sad; 1997; str. 72/73.

Kada je Parada ponosa bila zvanično otkazana, Jovanović je izjavio da je to veoma nezreo i pogrešan potez Vlade Srbije. Takođe je rekao da se na taj način ne brane ni hrišćanstvo ni tradicija, te da je suština države zakon i hrišćanstva ljubav, pa se samim tim LDP zalaže za život po tim standardima.

LGBT aktivisti jesu imali dosta nastupe u medijima, u smislu debata, duela, itd... u svrhu proklamovanja svojih ciljeva. Međutim, počinili su niz greška. Nisu organizovali nijedan javni događaj kojim bi se obratili gotovo svim građanima Srbije. Oni su samo ulazili u rasprave i dolazili u situacije da budu javno poniženi od strane svojih protivnika. Od svih javnih nastupa, može se reći da su trijumfovali samo u jednom. Smisljena dokumentarna emisija ili javno obraćanje (bez prisustva protivnika) doneli bi im mnogo bolje rezultate.

Ove godine, kao i nekoliko prethodnih, Parada ponosa je otkazana. Jedan od najaktivnijih zagovornika, Goran Miletić, po otkazivanju Parade ponosa, za vesti B92 je izjavio da odluka o otkazivanju nije uopšte obrazložena, i da je u pitanju *“otvorena koalicija sa huliganima”*.⁷⁷

U duhu “Prajd“ festivala, koji po pravilu traje šest dana... a i kao odgovor na provokacije i ponižavanja, LGBT aktivisti su organizovali izložbu „Ecce Homo“. Mnogi su ovu izložbu nazvali kontroverznom i ponižavajućom za pravoslavce. Na većini slika Isus Hrist je prikazan na način koji definitivno može da zgrozi vernike – kao, na primer, Isus Hrist u cipelama na štiklu. Ovim postupkom, LGBT populacija je još jednom pokazala da ne ume da se bori na pravi način za svoja prava. Ova konstatacija naročito važi za region poput našeg. O ovakvim slikama, da su one kojim slučajem plod autorstva nekog priznatog umetnika (koji je zvanično strej orijentisan), ne bi se toliko polemisalo, već bi (verovatno) komentari bili tipa: *„Ovo je umetnost, ukusi su različiti, o ukusima se ne raspravlja, itd.“* Neverovatno je da LGBT aktivisti nisu svesni ovoga, kao i činjenice da su samom izložbom izazvali veliki bunt i neodobravanje javnosti. Oni su vođeni revoltom, želeli da „uzvrate udarac“ sredstvom koje možda ne bi bilo prihvaćeno čak i u nekim daleko liberalnijim zemljama. Da bi dobili ono što žele, i da bi se izborili za prava za koja se zalažu, neophodno je promeniti taktiku i ponašati se više u skladu sa „balkanskim mentalitetom“.

⁷⁷ Goran Miletić, vesti B92, 03. 10. 2012. <http://www.youtube.com/watch?v=LU2B5wohAVE> (pristupljeno 25. 10. 2012.)

7.1.2. Demokratska stranka

Predsednik Demokratske stranke Boris Tadić, javno se zalagao za održavanje ovogodišnje Parade ponosa, kao i prethodnih godina (dok je bio predsednik Srbije). Na svom profilu, na jednoj od društvenih mreža, napisao je: „Zalažem se za održavanje Parade ponosa. Svakako, mora se najozbiljnije uzeti u obzir bezbednost ljudi, neophodno je učiniti sve da niko ne nastrada.“⁷⁸

Osim predsednika stranke Borisa Tadića, još nekoliko funkcionera DS-a podržalo je održavanje parade. Poslanik Demokratske stranke u Narodnoj skupštini Srbije i bivši premijer Mirko Cvetković izjavio je da je „ponosan što je tokom vlade kojoj je on bio na čelu održana jedina gej parada. S druge strane, ona koja je bila otkazana prošle godine, nije bila zabranjena kao ovogodišnja, već smo joj dali drugu lokaciju koju oni nisu prihvatili. Ovo je sada eksplicitna zabrana. To nije popularno, političke stranke su populističke i one tako funkcionišu.“⁷⁹

Poslanica DS-a Gorica Mojović rekla je da podržava održavanje Parade ponosa i da će otići na taj skup ako je organizatori pozovu, kao i Balša Božović, koji izjavio: „Bio sam i na prošloj, a otići ću i na ovu paradu. To je tekovina modernog društva, sviđalo se to nekom ili ne“⁸⁰

7.1.3. Ostale stranke

Liga socijaldemokrata Vojvodine zatražila je ove godine da se održi Parada ponosa, i to u otvorenom pismu premijeru, pozivajući se na anti-diskriminaciju: „Srbija svetovna država u kojoj su svi građani ravnopravni i jednaki pred zakonom, a sloboda okupljanja zagantovana svima koji ne ugrožavaju prava drugih“.⁸¹

⁷⁸ “Tadić podržao Paradu ponosa“ RTS.online (oktobar 2012.)

<http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/125/Dru%C5%A1tvo/1184738/Tadi%C4%87+podr%C5%BEao+Paradu+ponosa.html> (pristupljeno 11.11.2012.)

⁷⁹ “Dačićeve izjave o Gej paradi bizarne“ Vesti.online (oktobar 2012.) <http://www.vesti-online.com/Vesti/Srbija/259143/Daciceve-izjave-o-Gej-paradi-bizarne> (pristupljeno 11.11.2012.)

⁸⁰ Violeta Nedeljković: „Poslanici beže od Gej parade“ Press (septembar 2012.)

⁸¹ “LSV traži da se održi parada ponosa” Pravda (oktobar 2012.) <https://www.pravda.rs/2012/10/03/lsv-trazi-da-se-odrzi-parada-ponosa/?lng=lat> (pristupljeno 11. 11. 2012.)

Socijaldemokratska unija osudila je zabranu Parade ponosa: *“Odlukom da se i ove godine zabrani Parada ponosa, premijer Srbije Ivica Dačić i MUP Srbije ponovo su pokazali nesposobnost da zaštite osnovna ljudska prava i slobode.”*⁸²

SNS je ostala neutralna i javnosti neuhvatljiva po pitanju stavova na ovu temu. U svim intervjuima može se videti da se izričito zalažu za Ustav u kome se navodi da treba odobriti sve javne skupove... ali se sve vreme pozivaju na ugrožavanje bezbednosti građana u slučaju održavanja Parade ponosa. Svi čelnici stranke su rekli da se zalažu za održavanje Parade ponosa, i da bi je oni apsolutno podržali, samo da su uslovi drugačiji.

7.1.4. Javne ličnosti

Održavanje Parade ponosa, već tradicionalno, podržavaju brojne domaće i strane javne ličnosti. Neki to rade iz ubedenja, neki iz pomodarstva – javno iskazujući svoje simpatije prema LGBT aktivizmu i “spornoj” šetnji. Najveći broj tih osoba (kada je Srbija u pitanju) pripada onom delu estrade koji se trudi da prati svetske tokove i da se ponaša u skladu sa njima. Ipak, u zemlji kao što je Srbija, to je u velikom broju slučajeva greška. U zemlji u kojoj ljudi teško prihvataju nove stvari čak i kada su u pitanju one marginalne, nije mudar izbor boriti se javno protiv takvog kulturološkog koda. Za te javne ličnosti postoji nada da će ih nove generacije, koje su daleko fleksibilnije i tolerantnije na novine, slediti i podržavati na tom putu. U suprotnom, čeka ih vrlo brz pad rejtinga i marginalizovanje u skladu sa statusom populacije koju podržavaju.

Dunja Ilić – pevačica, kompozitor i kolumnistinja, već dve godine (od kad je stupila na javnu scenu) podržava održavanje Parade ponosa. Na svojim profilima na društvenim mrežama objavljuje da je jedan od najvećih boraca za prava LGBT populacije: *“Prošle godine sam napisala pismo podrške Paradi ponosa. I danas stojim iza svake svoje reči.”*⁸³ Između ostalog, okarakterisala je Paradu ponosa kao smisao života. Svako, ko je bar malo pratio karijeru ove pevačice može zaključiti da se taj smisao života pretežno odnosi na smisao njene karijere, koju

⁸² „Tanjug, SDU i CEAS osudili zabranu Parade ponosa“ Ceas-Serbia (03.10.2012.) <http://ceas-serbia.org/root/index.php/sr/ceas-u-medijima/419-3-10-2012-sdu-i-ceas-osudili-zabranu-parade-ponosa> (pristupljeno 11. 11. 2012.)

⁸³ “Dunja Ilić: Prajd je smisao života!” Alo.rs (septembar, 2012.) <http://www.alo.rs/v-i-p/estrada/dunja-ilic-prajd-je-smisao-zivota/650> (pristupljeno 12.11.2012.)

ona pokušava da izgradi putem skandala, provokativnih pesama i spotova, kao i ovakvih izjava. U moru pevačica koje su preplavile estradnu scenu, Dunja Ilić se trudi da se pokaže kao je *drugačija*, te da bi uspela u svom pozivu, zdušno zato podržava i Paradu ponosa.

Jelena Karleuša – pevačica koja je aktivno učestvovala u raznim debatama, marketinškim projektima i raspravama podržavajući Paradu ponosa – na svom Twitter profilu, povodom otkazivanja ovogodišnje Parade ponosa napisala je: „*Nekada su hrišćane razapinjali na krst, zabranjivali... Danas hrišćanski poglavari čine istu nepravdu drugačijima, iako ih Bog drugačije uči.*“⁸⁴ Ova pevačica, koja ne bira sredstva kojima će doći do cilja, što je i dokazala u svojoj dosadašnjoj estradnoj karijeri, počinje da gubi argumente, i zato se poziva na hrišćanstvo i veru. Mnogi danas tumače Bibliju na svoj način, i svako svoju veru shvata drugačije. U tom smislu, Karleuša je uspela da protumači na svoj način i to je upotrebila u korist LGBT aktivizma.

Pevač Aleksa Jelić je snimio pesmu koja je bila zvanična himna ovogodišnje Parade ponosa u Beogradu. On je i prethodnih godina podržavao paradu. Očigledno je reč o pevaču koji nije dovoljno poznat (uprkos tome što potiče iz veoma poznate muzičke porodice), pa se na ovaj način trudi da skrene pažnju medija na sebe i pokuša da taj publicitet iskoristi u svrhu promovisanja sebe kao muzičara.

⁸⁴ N. G: „Karleuša: Hrišćani ne slušaju Boga!“ Alo.rs (oktobar 2012.) <http://www.alo.rs/v-i-p/estrada/karleusa-hriscani-ne-slusaju-boga/998> (pristupljeno 12. 11. 2012.)

8. Budućnost LGBT populacije u Srbiji

Agencija „Ninamedia“ uradila je anketu telefonskim putem na reprezentativnom uzorku a rezultati su objavljeni nekoliko dana pre zakazane Parade ponosa, na TV Prvoj.

8.1. Parada ponosa i istraživanje javnog mnjenja (24. 09. 2012.)

- 80,9% ljudi ne poražava organizovanje Parade ponosa;
- Građani stariji od četrdeset i pet godina (i to, pretežno muškarci) najbrojniji su privnici Parade ponosa. Sa porastom stepena obrazovanja, raste i broj onih koji podržavaju održavanje parade.
- 73,3% ljudi kaže da se u Srbiji ne poštuju prava LGBT populacije;

Napomena: Veoma čest komentar ispitanika bio je da se ta prava ne poštuju, ali i da ne treba da se poštuju.

Posmatrajući rezultate ovog istraživanja, možemo zaključiti sledeće: U zemlji u kojoj se donedavno žestoko raspravljalo o tome da li treba optuženi za ratne zločine da budu privedeni, i u zemlji u kojoj neobuzdani nacionalizam dominira javnim diskursom – LGBT građani su i dalje ostali marginalizovani. Čak i sa napretkom civilizacijskih normi, može se samo očekivati da će gej zajednica moći da se opusti kada su u pitanju fizički napadi – ali to je sve. U Srbiji će još dugo vremena pred većinom, gej osobe spuštati glavu postidene... i dalje će biti verbalno progonjenje, ili jednostavno ignorisane.

Suočeni sa negodovanjem, odbacivanjem i otuđenosti na svim nivoima, LGBT osobe će nastaviti da se opredeljuju između dva izbora – da žive svoj život u Srbiji, u senci (krijući se i strahovati)... ili će odlaziti iz ove zemlje.

Podrška javnih ličnosti mogla bi da donese veoma dobre rezultate, međutim problem je u tome što svaka javna ličnost postupa u skladu sa zahtevima sopstvenog imidža. Na primer – kada bi poznati sportista u Srbiji javno priznao da je homoseksualno orijentisan, izgubio bi veliki broj fanova, popularnost bi mu opala, a samim tim bi i njegova karijera bila izložena propasti. LGBT populaciju podržava mali broj javnih ličnosti kojima je imidž takav da vole da šokiraju javnost – tačnije, njihova podrška nije od velikog značaja jer ih javnost u Srbiji ne shvata ozbiljno. Isti je slučaj i sa glumcima, piscima, voditeljima... i ostalim javnim ličnostima. Onaj kome odgovara zbog popularnosti i imidža da podrži gej populaciju, on će to i učiniti. To će se i dalje posmatrati samo kao vid zabave, a ne kao nešto čemu treba pokloniti dužnu pažnju. Oni, koji su svesni da bi im to na neki način uništilo karijeru, nikada neće stati LGBT osobama u zaštitu, bez obzira na njihovo lično viđenje ovog problema.

Političari će reći sve što narod želi da čuje u tom trenutku. Braniće interes većine građana, braniće vladajuću kulturu, moral, i porodicu kao najvažniju instituciju, dok se za LGBT aktiviste, ili neće izjašnjavati, ili će se eventualno potruditi da ih zaštite od nasilja na ulicama. Gej parada će se verovatno održati, ako ne sledeće godine, onda u nekoliko narednih jer će to biti pokazatelj Evropskoj Uniji da je Srbija zemlja koja ide napred, koja štiti manjinske grupe, i koja se bori protiv diskriminacije i nasilja.

Bez obzira na to kakav ćemo utisak ostaviti u Evropi, i sa kakvom namerom će se pojedine stvari, sa jedne strane dozvoliti a sa druge zabraniti – sve to će biti samo pokazatelj zvanične politike. Mentalitet ljudi sa Balkana duboko je ukorenjen u predrasudama, i teško je promenljiv... uostalom, kao i sve drugo u ovim zemljama. Srbija, kao jedna od tih zemalja, još dugo neće moći da prihvati LGBT populaciju kao ravnopravnu sa hetero populacijom. Građani Srbije, uključujući sve generacije, sa velikim negodovanjem i neprijatnošću posmatrali bi gej osobe, na svim životnim poljima. Kada dođu neke nove generacije, koje nisu imale dodira sa ratovima i balkanskim patrijarhalnim kodeksom, možda će se tada promeniti i celokupna klima za LGBT populaciju. Možda će tada gej osobe moći da žive u skladu i harmoniji sa hetero osobama, i neće strepiti od ismevanja, zlostavljanja ili vređanja. Do tada, LGBT osobe će u Srbiji, bez obzira na zakon – biti marginalizovane na svaki način.

Pokušaj održavanja Parade ponosa u Beogradu 2001.

Izvor: www.danas.rs

Nemiri na ulicama Beograda tokom Parade ponosa 2010.

Izvor: www.mondo.rs

Prva Parada ponosa u Evropi. London, 1972.

Izvor: <http://www.rainbowreporter.com>

London, Parada ponosa 2012.

Izvor: <http://blog.9flats.com>

Predstavnici organizacije “Dveri” na konferenciji “Globalno zaGEJavanje”

Izvor: <http://www.srbel.net>

НЕ КОПИРАТИ

9. Literatura

(I - KNJIGE)

1. **Grupa autora: „Globalno zaGEJvanje“** (zbornik radova); „Dveri – Catena Mundi“, Beograd, 2012.
2. **Paskal, Blez: „Umetnost ubeđivanja“**; „Službeni glasnik“, Beograd; 2009.
3. **Šopenhauer, Artur: „Eristička dijalektika ili Umeće kako da se uvek bude u pravu objašnjeno u 38 trikova“**; „Svetovi“, Novi Sad, 1997.

(II – PISANI IZVORI)

4. **Jovana Gligorijević: “Zašto su nasilnici jači od države”**; “Vreme” (oktobar, 2012.)
5. **Petar Lazić: Predavanje „Umetnost ubeđivanja“**; (Fakultet za medije i komunikacije, Beograd, 07. april 2011.)
6. **Petar Lazić: „Nema prečeg posla od dobrih odnosa sa susedima“**; „Blic“ (oktobar, 2011.)
7. **Violeta Nedeljković: „Poslanici beže od Gej parade“**; „Press“ (septembar 2012.)

(III – INTERNET PORTALI)

8. **BETA: “Zakon protiv diskriminacije“;** *B92.net* (februar 2009.)

http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2009&mm=02&dd=21&nav_category=12&nav_id=346270 (pristupljeno 24. 10. 2012.)

9. **“Dačićeve izjave o Gej paradi bizarne“;** „Vesti.online“ (oktobar 2012.)

<http://www.vesti-online.com/Vesti/Srbija/259143/Daciceve-izjave-o-Gej-paradi-bizarne> (pristupljeno 11.11.2012.)

10. **Dejanović: “Gej parada neće smetati ugledu Srbije, naprotiv.“;** „Blic.Online“

(septembar 2012.) <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/345128/Dejanovic-Gej-parada-nee-smetati-ugledu-Srbije-naprotiv> (pristupljeno 11.11.2012.)

11. **“Dunja Ilić: Prajd je smisao života!“;** „Alo.rs“ (septembar 2012.)

<http://www.alo.rs/v-i-p/estrada/dunja-ilic-prajd-je-smisao-zivota/650> (pristupljeno 12.11.2012.)

12. **D.Z.: “Saznajemo: Većina ministra protiv gej parade!“;** “Telegraf” (septembar

2012.) <http://www.telegraf.rs/vesti/341598-saznajemo-vecina-ministara-protiv-gej-parade> (pristupljeno 27.10.2012.)

13. **Dvorniković, Vladimir: “Ksenofobija, homofobija i rasizam“;** „Angus Young“

(oktobar 2010.) <http://angusyounge111.wordpress.com/2010/10/17/ksenofobija-homofobija-i-rasizam/> (pristupljeno 24.10.2012.)

14. **„Govor mržnje: Parada kao uranijum“;** „b92.net“ (oktobar 2010.)

http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2010&mm=10&dd=14&nav_category=11&nav_id=465324 (pristupljeno 09.11.2012.)

15. **“Irinej: Sažaljevam homoseksualce“**; „Vesti.online“ (oktobar 2012.)
<http://www.vestionline.com/Vesti/Srbija/258604/Irinej-Sazaljevam-homoseksualce->
(pristupljeno 03.11.2012.)
16. **“Istorijat Pride parade u Srbiji”**; “Belgradepride.info” (maj 2012.)
<http://belgradepride.info/index.php/sr/istorijat> (pristupljeno 24. 10. 2012.)
17. **“LSV traži da se održi parada ponosa”**; “Pravda” (oktobar 2012.)
<https://www.pravda.rs/2012/10/03/lsv-trazi-da-se-odrzi-parada-ponosa/?lng=lat>
(pristupljeno 11.11.2012.)
18. **“Milićević: Dačić zna šta radi“**; „Vesti.online“ (septembar 2011.) <http://www.vestionline.com/Vesti/Srbija/167893/Milicevic-Dacic-zna-shta-radi> (pristupljeno 11.11.2012.)
19. **“New EU accession reports: LGBT rights in South-Eastern Europe, Turkey and Iceland”**; “Intergroup on LGBT rights” (oktobar 2012.) <http://www.lgbt-ep.eu/press-releases/new-eu-accession-reports-lgbt-rights-in-south-eastern-europe-turkey-and-iceland/> (pristupljeno 25.10.2012.)
20. N.G: **„Karleuša: Hrišćani ne slušaju Boga!“**; „Alo.rs“ (oktobar 2012.)
<http://www.alo.rs/v-i-p/estrada/karleusa-hriscani-ne-slusaju-boga/998> (pristupljeno 12.11.2012.)
21. **„Palma „venčao“ žirafe i poslao poruku gejevima“**; „Blic online“ (oktobar 2009.)
<http://www.blic.rs/Vesti/Srbija/346879/Palma-vencao-zirafe-i-poslao-poruku-gejevima> (pristupljeno 26.10.2012.)

22. „Patrijarh Irinej: Ovo je strašno!“, „Vesti online“ (septembar 2012.)

<http://www.vesti-online.com/Vesti/Srbija/257803/Patrijarh-Irinej-Ovo-je-strasno>

(pristupljeno 09.11.2012.)

23. *Rečnik LGBTIQ pojmova*

http://www.kontra.hr/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=42&Itemid=56&lang=hr (pristupljeno 24.20.2012.)

24. Sargeant, Fred: “1970: A First-Person Account of the First Gay Pride March”;

“Voice News” (jun 2010.) <http://www.villagevoice.com/2010-06-22/news/1970-a-first-person-account-of-the-first-gay-pride-march/> (pristupljeno 27.10.2012.)

25. “Tadić podržao Paradu ponosa“, „RTS.online“ (oktobar 2012.)

<http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/125/Dru%C5%A1tvo/1184738/Tadi%C4%87+podr%C5%BEao+Paradu+ponosa.html> (pristupljeno 11.11.2012.)

26. „Tanjug, SDU i CEAS osudili zabranu Parade ponosa“, „Ceas-Serbia

(03.10.2012.) <http://ceas-serbia.org/root/index.php/sr/ceas-u-medijima/419-3-10-2012-sdu-i-ceas-osudili-zabranu-parade-ponosa> (pristupljeno 11.11.2012.)

27. Tanjug: „Obradović podržao Paradu ponosa“, „Akteer“ (septembar 2012.)

<http://www.akteer.co.rs/27-drutvo/14859-obradovi-podr-ao-paradu-ponosa.html>

(pristupljeno 11.11.2012.)

28. Tatchell, Peter: “Britain’s first Gay Pride march, 1972“, „Boyz magazine“;

London (jun 2009)

http://www.petertatchell.net/lgbt_rights/history/britainsfirstgaypridemarch1972.htm

(pristupljeno 27.10.2012.)

(IV – TV EMISIJE)

29. Branimir Nešić, *Pres konferencija Dveri*; 13.09.2012.

http://www.youtube.com/watch?v=dwU8gKv8t8A&list=PLIo1z0FxuWIXS4CdZ-g974iaE45OFaD2E&index=6&feature=plpp_video (pristupljeno 26.10.2012.)

30. “B92 debata: Zašto je na Balkanu problem organizovati gej paradu?; voditeljka Ivana Konstantinović, *TV B92*, 20. 06. 2011.

<http://www.youtube.com/watch?v=0bquDg7EsJc&feature=BFa&list=PLIo1z0FxuWIXS4CdZ-g974iaE45OFaD2E> (pristupljeno 25.10.2012.)

31. Goran Miletić, *vesti B92*; 03.10.2012.

<http://www.youtube.com/watch?v=LU2B5wohAVE> (pristupljeno 25.10.2012.)

32. „Kažiprst“; voditeljka Danica Vučenić, *TV B92*, septembar 2012.

<http://www.youtube.com/watch?v=Xe6Vbai8btM> (pristupljeno 27.10.2012.)

33. Nacionalni dnevnik; *RTV Pink* 02.10.2012.,

<http://www.youtube.com/watch?v=OsCzoiMCR0o> (pristupljeno 26.10.2012.)

34. “Ninamedia”: *Parada ponosa i istraživanje javnog mnjenja*; *TV Prva*, 24.09.2012.

<http://www.youtube.com/watch?v=FzIkasxPflE> (pristupljeno 27.10.2012.)

35. “Reč na reč”; voditelj Zoran Stanojević, *RTS 1*, maj 2012.

<http://www.youtube.com/watch?v=acZKJQ0H-vQ> (pristupljeno 27.10.2012.)

36. „U Ringu“; voditelj Bojan Nedeljković, *RTV Pink*, 28. 09. 2012.

http://www.youtube.com/watch?v=CzkgPGo2tcw&list=PLIo1z0FxuWIXS4CdZ-g974iaE45OFaD2E&index=3&feature=plpp_video (pristupljeno 26.10.2012.)

37. „U Centru“; voditelj Đorđe Mičić, *TV Studio B*, 19.09.2012.

<http://www.youtube.com/watch?v=HIIUJOXSpI8> (pristupljeno 26.10.2012.)

38. “Veče sa Ivanom Ivanovićem”; voditelj Ivan Ivanović, *TV Prva*, 05.10.2012.

<http://www.youtube.com/watch?v=OnNSehZ6amE> (pristupljeno 27.10.2012.)

39. “Veče sa Ivanom Ivanovićem”; voditelj Ivan Ivanović, *TV B92*, 21.09.2012.

<http://www.youtube.com/watch?v=8aPlpozsbYM> (pristupljeno 26.10.2012.)

40. *Vesti*; *TV B92*, oktobar 2012. <http://www.youtube.com/watch?v=792aSS9zxg0>

(pristupljeno 27.10.2012.)

PR

DIOGEN pro kultura

<http://www.diogenpro.com>

NEKOPIRATI